

Bjarni Benediktsson, dagblöð 1970-1976

Bjarni Benediktsson – Dagblöð

Einungis fréttir og greinar tengdar Bjarna Benediktssyni eru skannaðar og sýndar hér en dagblöð má sjá á vef Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafns, timarit.is

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Fjölskyldan

Askja 6-13

KLIPPPT...

A Keflavíkflugvelli. Æmil Jónasson og bandarískir varnarliðsmenn
Myndin tók Ólafur K. Magnússon.

ÚR
BANDA-
RÍSKUM
LEYNI-
SKÝRSLUM

Síðari
hluti

Samskipti
Bandaríkjanna
og Íslands. Stefnu-
yfirlýsing Utanríkis-
rðuneytisins

Pögnin um leyni- skýrslurnar

Íslensku dagblöðin gera tals-
vert af því að úthúða hvert öðru
fyrir allskonar „þagnir“. Oft er
það hinna skemmtilegasti lestur
þegar verið er að leða getum að
því af hverju þessi eðhín „þög-
nin“ stafi. Klippt og skorið vill
fyrir sitt leyti vekja athygli á
þögnum kringum bandarísku
trúnaðarskýrslurnar frá 1949.

Það er að visu afskaplega
virðingarverð að Morgunblaðið
skyldi hafa byrjað birtingu á
þessum plögum. Einhvern
bakpanka virðast þó rábamenn

það hafa fengið því nú á laugardaginn birtist aðeins hluti af
skýrslunum sem blaðið hafði
viku áður losað að prenta í heild.
Það er líka virðingarverð að
utanríkisráðherra hefur losað
á beita sér fyrir því að íslensk
ar trúnaðarskýrslur frá sama
tímatíði varðandi samskipti
bandarískra og íslenskra
stjórnvalda verði birtar,
hverníg sem honum gengur að
koma því gegnum ríkisstjórnina.

En þá er „hinu virðingar-
verða“ lokið. Ekkert annað blað
en Þjóðviljinn hefur séð ástæðu
til þess að fjalla um efni þessara
skýrslna og draga af því
ályktanir. Þessi þogn er að
mörögleyti eðlileg, því að skjöl-
in sanna sveitki verður í era-
tegilt, að íslenskir sósialistar
hafa alla til haft rétt fyrir sér

það snertir tilganginn með
hersetu bandaríkjamaðra hér.
Frá upphafi var ætlunin að ná
varanlegri hernáðaraðstöðu á
Íslandi. Frá upphafi unnu for-
ystumenn Sjálftæðisfloksins
að því að tryggja bandarísku
hagsmuni á Íslandi og um leið
hagsmuni íslenskrar auðstéttar
í baráttuni við sósialista. Frá
upphafi léku þeir tvöfalt hlut-
verk: Annarsvegar þurftu þeir
að sannfæra almenning að Ís-
landi um að vegna hernáðar-
ástandsins í heiminum og
varnarhagsmuna Íslendinga
þyrfti að veita bandaríkjama-
ðnum hernáðaraðstöðu hér
um stundarsakir. Hinsvegar
unnu þeir bak við tjöldin að því
að „ala upp“ íslensku þjóðina
fyrir Bandaríkjastjórn og að því
að tryggja varanlega hersetu.

Bjarni

Eystein

Bjarni fór á bak við Eystein

Það er mjög athyglisvert að
Eystein Jónsson, fyrrv. for-
maður Framsóknarfloksins,
segir i viðtali við Þjóðviljann,
að Bjarni Benediktsson, utan-
ríkisráðherra árið 1949, hafi far-
ið á bak við samráðherra sína í
samningum um inngönguna í
NATO. Það sýna bandarísku
trúnaðarskjölum.

Það er ekki ósenilegt að
Morgunblaðið telji „hernám
hugfarfarsins“ á Íslandi svo al-
gjört að það geti ekki skáðað að
birta upplýsingar um
blekkingavefinn kringum inn-
gönguna í NATO og samningana
um varanlega hersetu Bandaríkjanna hér.

Hvað sem því líður má telja
vist, að á næstu misserum muni
það fást skjalfest að skilgreining
ísl. sósialista á hernáminu
og blekkingum Sjálftæðis-
floksins, Framsóknarfloksins
og Alþýðusfloksins í sambandi
við „þöryggismálin“ hafi í
meginritum verið rétt. Og
einig sú sköpun (sbr. ummæli
Eysteins) að síðarnefndu
flokkarrir tveir hafi verið
treymið að meyrum að í her-
náms- og NATO-sefi.

Pora stjórn- málaflokkarnir

Með þetta í huga er ósenni-
legt að núverandi stjórnarflokkar
hafi þor til pess að birta
leyndarskjöl áratugsins milli 40
og 50. Eitt er vist að þegar
Bandaríkjastjórn fór pess á leit
árið '65 að fá að birta trúnaðar-
mál frá 1945. (Texta svars ísl.
stjórnv. við '99 ára beiðn-
inni) lagðist þáverandi utan-
ríkisráðherra, Guðmundur I.
Guðmundsson, gegn ótimabærri
birtingu allra leyndarskjala
varðandi samskipti Íslands og
Bandaríkjanna. Ástæðan: Það
gæti ýft upp gömul sár innan-
lands. Ætti ráðherrann hafi ekki
verið hræddastur um sna eigin
æru í þessu sambandi.

Klippt og skorið litur þannig a
málið, að æra ísl. stjórnála-
mannara skipti engu máli i þessu
sambandi. Það er ekki holt að
lifa á lyginni til frambúðar.

Þess vegna er það skýlaus krafa
að íslenska þjóðin fái að sjá i
gegnum blekkingarvefinn.

Og svona í framhálaupi:
Mikið verða ævisögur ísl.
stjórnálamanna hlægileg
lesing þegar búið verður að
birta bæði ísl. og bandarískar
leyniskýrslur um samskipti Ís-
lands og Bandaríkjanna frá
stríðsárunum og fram yfir '52.

Uppgjöf

Nú ætlar Morgunblaðið að
gera bráðabirgðasamkomulag
við breta til skamms tíma. Til
hvers: Til þess meðal annars að
bjarga samningnum við
vestur-þjóðverja sem rennur út
1. maí. Með þessu er sú
samningapólitik að einangra
breta runnin út í sandinn. Hún
hefur þá reynst gagnslaus.
Þannig hrynnur hver hornsteinn
inn eftir annan úr stjórnarstefnunni.

—ekh

MÁLGAGN SÓSIALISMA, VERKALÝÐSHREYFINGAR OG ÞJÓÐFRELSSIS.

Utgefandi: Utgáfufélag Þjóðviljans
Framkvæmdastjóri: Eiður Bergmann
Ritstjórar: Kjartan Ólafsson
Svavar Gestsson
Fréttastjóri: Einar Karl Haraldsson

Umsjón með sunnudagsblaði:
Arni Bergmann
Ritstjórn, afgreiðsla, auglýsingar:
Skólavörðust. 19. Sími 17500 (5 linur)
Prentun: Blaðaprent h.f.

HÓTANIR KISSINGER

Kissinger utanrikisráðherra bandarikjanna hefur lýst því yfir að stjórn hans geti ekki þolað sósialista í rikisstjórnnum í Vestur-Evrópu. Tilkynning utanrikisráðherrans kom fram í umræðum um stjórn-málahorfur á Ítalíu, en þar bendir nú margt til þess að Kommúnistaflokkurinn muni enn auka fylgi sitt, en hann hefur nú þegar um þriðja hvern kjósanda á Ítalíu á bak við sig. Jafnframt hefur Kissinger lýst því yfir að bandarikjastjórn muni beita sér fyrir breytingum á Atlantshafsbandalaginu komist sósialistar til umtals-verðra áhrifa i NATO-rikjunum.

Þessi yfirlýsing Kissingers kemur engum þeim á óvart sem undanfarna daga hefur fylgst með birtingu Þjóðviljans á bandariskum leyniskýrslum frá árinu 1949. Þar kemur það nefnilega fram að þáverandi utanrikisráðherrar Íslands og Bandarikjanna voru sammála um að aðalástæðan fyrir því að nauðsynlegt væri að stofna Atlantshafsbandalagið væri að koma i veg fyrir aukin völd sósialista. En jafnframt felst i yfirlýsingum bandariska utanrikisráðherrans blygðunarlaus árás á lýðræði, það lýðræði sem bandarikjamenn hafa þóst vera að verja á undanfönum áratugum. Yfirlýsing utanrikisráðherrans þýðir nefnilega að þjóðum heimsins á ekki að verða frjálst að velja sér það stjórnarfari sem þær vilja sjálfar helst hafa. Það var nákvæmlega á þessum grundvelli sem bandarisk utanrikisstefna byggði framferði sitt i Vietnam á sínum

timi þar sem miljónir manna biðu bana og örkuð vegna þess að forseti Bandarikjanna óttaðist að vietnamar vildu fara aðra leið í vali sinu á stjórnarfyrirkomulagi en bandariskum þóknaðist. Margir héldu þó eftir ófarir bandarikjamanna í Vietnam að þeir hefðu eitthvað lært, en svo virðist ekki vera, því i yfirlýsingum Kissinger felst annað og meira en almenn pólitisk umsögn. Í henni felst alvarleg hótun, hótun um að fara gegn itölum með ofbeldisaðgerðum ef þeir dirfast að kjósa þann flokk sem Kissinger óttast fyrir hönd bandariska heimsauðvaldsins að verði enn sterkari á Ítalíu.

Það var á þessum sama grundvelli að bandarikjastjórn beitti sér gegn stjórn Allendes í Chile; þá gerði bandarikjastjórn út leynibjónustu sina með dollaramútur miljörðum saman til þess að koma stjórn Allendes frá, en hún var þó réttkjörin samkvæmt stjórnarskrá landsins, lýðræðisleg stjórn. Lýðræðið þolir auðvaldið ekki; það kom í ljós í Chile, það kom í ljós í Vietnam, það kemur nú fram í blygðunarlausri ofbeldishótun Kissingers utanrikisráðherra.

Og þessi alvarlega hótun snertir okkur íslendinga einnig. Því um leið og bandarikjamenn fara að óttast rauða Evrópu eins og það er kallað, þá munu þeir vafalaust reyna allt sem þeir geta til þess að herða tök sin á Íslandi og Asóreyjum; Bandarikin munu reyna að mynda um sig

viggirðingu gegn Vestur-Evrópu og þar af leiðandi reyna að halda Íslandi sin megin. Þessi hætta blasir við og þessa hættu verða Norðurlöndin að skilja, þau verða að koma Íslandi til hjálpar á þessu sviði.

Þeir flokkar sósialista í Vestur-Evrópu sem Kissinger óttast hafa allir lýst því yfir að þeir ekki aðeins virði, heldur krefjist þeir fjölflokka lýðræðis, prentfrelsis og annarra mannréttinda. Og þeir hafa jafnvel lýst því yfir, eins og italski kommúnistaflokkurinn, að þeir muni ekki beita sér fyrir úrsögn Ítalíu úr Atlantshafsbandalaginu. Jafnframt hefur komið skýrt fram í fréttum að leiðtogi italskra kommúnista Berlinguer og samstarfsmenn hans eru fjarri því að vera að skapi valdamanna í Moskvu. Þess vegna er það ekki svo að Kissinger óttist um lýðræðið á Ítalíu. Honum er sama um það. Hann óttast heldur ekki að italskir kommúnistar gerðust bandamenn Brésnefs. Hann óttast um að auðvaldið sé að missa spón úr aski sinum, hann óttast að alþýða annarra landa í Vestur-Evrópu fari að fordæmi itala.

Yfirlýsing Kissingers utanrikisráðherra bandarikjamanna minna íslendinga á óþægilegar staðreyndir: hersetuna og aðildina að Nató, á þá staðreynd að þjóðin er ekki sjálfstæð í landi sinu meðan hér er erlend herstöð. En yfirlýsingarnar minna einnig á að enn meiri hætta getur verið yfirvofandi. Við skulum vera vel á verði.

— s

KLIPPPT...

Hvað var Penfield að gera?

„Það eru þreifingar í gangi, en óvist hvað kemur út úr þeim.“ Þetta heyrir maður ofan í stjórnarsinna þessa dagana í sambandi við landhelgismálið. Allt virðist benda til þess að enn eigi að gera tilraun til þess að sem ja við bretta. Helst fyrir 1. maí og áður en fimm mánaða fresturinn, sem vestur-þjóðverjum var veittur til þess að kippa tollamálum Íslands og Efnahagsbandalagsins í lag, rennur út.

Bandarikjastjórn er sögð hafa reynt að þrýsta á breta og íslendinga til samninga vegna þess að hún vill komast hjá að þurfa að svara tilmælum Ólafs Jóhannesson um lán eða kaup á hraðbátum. Þykir bandariskum ráðamönnum íslenski dómsmálaráðherran hafa komið þeim í bobba nokkurn, enda var beiðin borin fram í óþókk Geirs Hallgrímssonar.

Fimm bandarikjamenn komu hingað til lands á dögum til þess að þreifa á íslenskum ráðamönnum í sambandi við landhelgisdeiluna. Fyrir þeim var Penfield, fyrverandi sendiherra, sem mórgum er kunnur hér á landi, og hefur hann sjálf sagt kannað hvaða möguleikar eru á því að „ala íslendinga upp í landhelgismálu“, en eins og fram hefur komið í leyniskýrslunum frá 1949 láta bandarikjamenn sér einkar ánnt um uppeldi okkar eyjarskeggja.

Eftir lestur Reykjavíkurbréfa að undanförun og með bandariska þrýstinginn til hliðsjónar er ekki óeðilegt að ályktu, að vænta megi boðskapar um viðræður við breta innan skamms

frá rikisstjórninni. Þá verður sjálfsgagt byggt á þeim aflatölum sem bretar sjálfir hafa útbúið, og eiga að sanna að samningar borgi sig betur fyrir íslendinga heldur en þorskastríði.

Þjóðin verður því enn að vera viðbúin því að koma vitinu fyrir ríkisstjórnina.

Farið á bak við Framsókn '49

Það þarf nú ekki lengur blöðum um það að fletta, að Framsóknarmenn telja að farið hafi verið á bak við þá í viðræðunum um inngöngu Íslands í NATÓ árið 1949. Eftirfarandi forystugrein í Timanum á Skirdag ber þess líðan vott:

Bjarni

Emil

Eystein

Fyrir nokkru birtist í Lesbók Morganblaðsins hluti bandarískrar leyniskýrslu, sem nú hefur verið gefin út vestra, um aðdragandann að því, að íslendingar gengu í Atlantshafsbandalagið.

Það kemur spánskt fyrir sjónir, að í þessum köflum eða úrsætti úr skýrslunum virðist mest áherla að það lögð, að íslendingar verði að ganga í bandalagið vegna pólitisks innanlandsástands, en miklu minna gert úr utanaðkomandi hættu.

Eins og kunnugt er fóru þeir Bjarni Benediktsson, þáverandi utanrikisráðherra, Emil Jónsson og Eystein Jónsson vestur um haf til viðræðna við Bandarikjastjórn um þessi mál í marzmánuði 1949. Í greinar-gerð, sem Hickerson, forstöðumáður stjórnardeilda um mál-efni Evrópu, hefur skilað um þessar viðræður við íslenzku sendimennina og dagsetur 15. mars 1949, er Bjarna Benedikts syni eignað að hafa vakið máls á því, að „kommúnistar gætu hrifsað til sin völdin yfir öllu landinu, hvenær sem þeim sýndist, og þetta væri vandamál, sem Ísland yrði brjósti bætir Hickerson síðan við: „Ég endurtök, að innlend skemmdarverk virtust vera meða hattan, og það yllo meiri

áhyggjum en hugsanleg árás.“

Í annari skýrslu frá 29. júlí 1949, sem kallast „Staða Bandaríkjanna að því er varðar hagsmuni þeirra og öryggi Nordur-Atlantshafsins, hvað Island snertir“, er „viðfangsefnið“ sagt vera þetta:

„Að vega og meta stöðu Bandaríkjanna, hvað snertir öryggi þeirra og Nordur-Atlantshafsins á Íslandi með sérstakri hliðsjón af hættunni á stjórnarbytingu íslenzkra kommúnista til þess að ná tókum á íslenzku ríkisstjórninni“. Í framhaldsskilgreiningu segir: „Íslendingar eru frábitnir valdbeitingu og flestir þeirra trúá því ekki, að kommúnistar muni beita valdi. Það er erfitt að ala þjóðina upp og breyta hugsunarrætt hennar. Og þetta er erfidasta vandamál, sem blasir við íslenzkum ráðamönnum“.

Loks er þess látið getið, að „utanrikisráðuneytið (bandarísk) ætti að leggja drög að og byrja þegar að framfylgja áætlun í því skyni að draga úr varnarleysi íslenzku ríkisstjórnarinnar gegn hugsanlegu valdaráni“.

Þessi röksemadafærsla hefur ekki heyrzt hér á landi fyrr, og einn þeirra manna, sem fór til viðræðna við Bandarikjastjórn í mars 1949, Eystein Jónsson, hefur algerlega visað því á bugi blaðavíðtali, að framangreind sjónarmið séu í semræmi við viðhorf íslenzku sendinefndarinnar á viðræðufundunum.“

Borgar-mennskan

Alltaf er að lengjast leiðin milli borgrikisins við Faxaflöa og hinna dreifdu byggða Íslands. Í „Smáu og stóru“ í blaðinu Degi á Akureyri er neft eitt dæmi um þetta 14. apríl:

Ólikt fólk

Þess verður oft vart, að fólk það, sem aðlist hefur upp í borgum litur einkenilegum augum á þá, sem á afskekktum stöðum búa, og ekki síður á þá staði, þar sem þetta fólk hefur haslað ævistarfí sinu völl. Mun þetta ekki sérislenskt fyrribæri, en umhugsunarvert engu að síður.

Spurningarnar dynja yfir

Frá útvarpi, sjónvarpi og blöðum kemur stundum fréttafólk á hina afskekktu staði, til að mæla menn mál og segja síðan frá því, sem fyrir augu ber. A sveitabæjum prásþyrja fréttamenn hvort einangrunin sé ekki óskapleg, hvernig fólk geti skemmt sér á svona stöðum og hvernig hægt sé að lifa í svoddan einangrun. Alka spurningar dynja yfir menn í sjávarþorpum og fer oft svo, að sprýrendur verða eins og illa gerðir hlutir, vegna þess hve fáfróðir þeir eru um mannlifið utan hringið heimaborgar sinnar.

bæjarpóstur

1. apríl var þessi fjöruga mynd tekin í miðborginni. — GSP tók myndina.

Leyni- þráður eða hvað?

A laugardaginn fyrir rétti viku þegar þetta birtist kom í Morgunblaðinu fyrst hluti úr leyniskýrslum bandaríkjastjórnar um Ísland árið 1949. Æg gleypit þennan texta í mig og taldi vist að um hann yrðu þegar í stað umræður í útvarpi og sjónvarpi. Svo var þó ekki. Æg get ekki leynt hneykslan minni á þessari framkomu ríkisfjölmídlanna. Siðan komu blöðin eftir helgina og Þjóðviljin einn hafði eitthvað um málid að segja. Hin frjálsu og óháðu fréttablöð höfðu ekkert frá þessum skýrslum að segja og þegar þetta er skrifad, a fimmtdagi, bendir enn ekkert til þess að blaðamenn eða fréttamenn — utan Þjóðviljans — hafi lesið þessar upplýsingar.

Bandaríksið utanríkisráðuneytið:

Áætlun gegn stjórnmála-
starfi íslenskra sósialista

● Bjarni Benediktsson taldi yfirlöfandi hattu á valdatökum sósialista á Íslandi 1949.

● Bandarískur herförfingi heitti til innanlandsátaska gegn íslenskum herstóðaveandstæðingum

50%

I leyniskýrslum sem bandaríksið utanríkisráðuneytið

Fá dæmi sýna betur en þetta pólitiska afstöðu þessara fréttamanna sem einlægt þykjast vera óháðir þegar kemur að hinum smærri málum. En þegar reynir að þá kemur hið réttu eðli þeirra i ljós.

Um leið og ég læt i ljós hneykslan minna að þessu framferði fréttamannana verð ég að atelja Þjóðviljann fyrir að hafa ekki þegar verið þó að aumaingaskap fréttamanna

annarra blaða að umtalsefni. Hverig standur á því? Liggja einhverjir leyniþræðir þarna á milli eða hvað? Æg vil ekki að Þjóðviljinn sé að hlifa mónum að andstæðingablöðum við ærlengri flengingu þegar þeir haga sér sisona.

Hneykslaður

Skrifið
eða
hringið.
Sími: 17500

Úr Mogganum:

,Fiskifræðingar ítreka niðurstöður sínar um hrunchættu helstu nytjafiska'

Morgunblaðið rædir s.l. sunnudag „hrunchættu“ þorsksstofnsins ásamt fleiru. Höfundur leiðarans rær ekki einn á báti. Of margir hafa alid á óta vegna svörtu skýrslunnar. Hún er ekki studd nægjanlegum visindarannsóknunum af því tagi, að réttlætanlegt geti talist að birtahana sem vissu, frá leikmannasjónarholi séd. Stofnstaðir tegunda eru vandréknadar, ekki sist hjá flökufiskum, og sú talningarfórmúla sem notuð er í ár gæti verið urelt að ári. Hafnarannsóknastofnunin týndi hér um árið 8-10 miljón tonna sildarstofni og hefur engar spurnir af honum haft síðan. Gæti ekki hin síðari svarta skýrsla verið á svipadað hátt ónákvæm svo um munadi?

Visindin eiga ekki að básunna hæpnar kennigar, sem valdið geta ósahraðslu. Síkkur ótti gæti kostað okkur mörg spyrðubönd. Æg ber ekki traust til þeirra visindamanna, sem ekki gera tillogu um að þeir sem leggja þorskanet sin á úthafinu um hrygningartímum verði skyldaðir til að hafa með sér netin þegar halddið er heim til löndunar. Einnig væri æskilegt að visindin segðu fiskimónum til um mesta dýpi sem ráðlegt væri að leggja a þorskanet um gottimann - en þá er fiskurinn viðkvæmastur - án þess að eiga a hættu að skemma hann. Gjarnan mætti taka upp öll net að sunnudögum en setja í staðinn grænt strik yfir alla ferhyrninga og geira, sem notaðir hafa verið til að mismuna skipum eftir stærð.

Mogginn heldur því ennþá alveg blákalt að okkur lesendum að hinni fyrrí svörtu skýrslu hafi verið halddið leyndri fyrir þjóðinni. Nú er hinni holu höggormstönn hans ætlað að vinna Lüðvik Jósepssyni mein. Þó segir Mogginn nú að svarta skýrslan hafi verið ítrekuð. Út úr því kemur það sem allir vita, að hún hefur aldrei verið neinn leyndardómur. Mogganum ætti að vera í lófa lagið að hefja sinn ráðherra upp til skýja án þess að níða aðra með ósönum málflutningi. Morgunblaðið upplýsir að frá 1974 hafi verið samþykkt 15 lög sem miði að verndun fiskistofna og skynsamlegri hagnýtingu þeirra. Þá hafi sjávarútvegsráðherra gefið út 28 reglugerðir sem allar horfi í sömu átt.

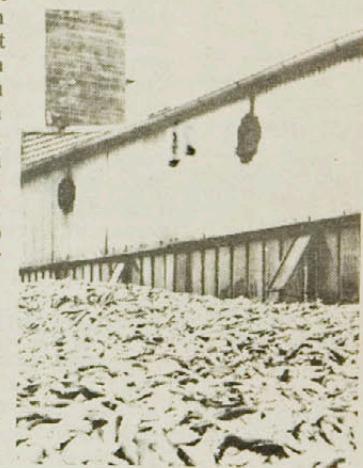
Engin ríkisstjórn verður ágæt af fjölda lagasetninga eða ráðherra að fjölda útgefina reglugerða. Fleira þarf til að koma. Degi áður en Moggaleiðarinn var prykktur komu tvær valinkunnir útgerðarmenn fram í Kastljósi, annar úr Keflavík en hinn að vestan. Rædd voru friðunarmál, skipting vélöisvæða, smáfisk-

geirum þangað sem mest er þörfin.

Hvers ríkisstjórn er það, sem leyfir norskar bræðslur í landhelgi Islands?

Hverig væri að ríkisstjórnin hristi nú af sér deyfðina og setti niður svo afkastamiklar bræðslur t.d. við Faxaflóa og á Austfjörðum að ekki verði þriðja árið i röð leigd norsk bræðsla. Reykjavík hefði efni að hjálpa til við þá framkvæmd. Ekki eru líkur á hræfnaskorti að næstunni. Bjarna Sæmundssyni og eftirmónum hans ber öllum saman um að í norðurhöfum sé ekki eins stór stofn af öðrum fiski og loðnunni. Kerfið verður að geta brugði fljótt við þegar skjótra athafna er þörf, dregið framkvæmdir á langinn en hraðað örðum eftir því sem þjóðarheill krefst hverju sinni.

Steindór Arnason

þróðurinn í mars 1949

Utanríkisráðuneytið birtir skjölin úr Nato-förinni '49

Utanríkisráðuneytið hefur nú orðið við þeim tilmælum Þjóðviljans að birta fundargerðir í sambandi við för þriggja ráðherra til Washington í marsmánuði 1949 í því skyni að kynna sér efni fyrirhugaðs NATÓ-sáttmála.

Um er að ræða fjórar fundargerðir, þar sem greint er frá

viðræðum Dean Acheson, utanríkisráðherra, og fleiri fulltrúa bandariska utanríkisráðuneytisins dagana 14. 15. 16 og 17. mars 1949. Bandariska utanríkisráðuneytið hefur ekki greint opinberlega frá fundinum 16. mars.

A fundunum voru af Íslands hálfu Bjarni Benediktsson, Ey-

steinn Jónsson og Emil Jónsson, Thor Thors og Hans G. Andersen.

Þjóðviljinn mun greina frá efni fundargerðanna síðar, og bera þær saman við upplýsingarnar í bandarisku „leyniskýrslunni“ frá '49 sem birtar hafa verið í blaðinu að undanfornu.

Svava Jakobsdóttir

Dagbladum
12/4 '76

ÞÖGN SAMKVÆMT ÁÆTLUN?

Bandariska utanrikisráðuneytið hefur nýlega birt leyniskýrslur varðandi samskipti Íslands og Bandaríkjanna árið 1949. Í þessum skýrslum má lesa frásögn af viðræðum íslenzkra ráðherra og bandarískra embættismanna og hershöfðingja um inngöngu Íslands í Atlantshafssbandalagið og mat Bandaríkjamaðanna á stjórnálum og aðstæðum hér innanlands á þessum tíma. Hér greinir líka frá bandarískri hlutun í íslenzkt efnahagslíf og innanrikismál í því skyni að halda við völdum ríkisstjórn sem tryggt væri, að væri þeim vinveitt og væri reiðubuin að taka höndum saman við þá gagn framgangi söcialisma á Íslandi.

Það mun regla bandarískra stjórnvalda að svipta hulunni af leyniskýrslum eftir 15—25 ár og birta þær almenningi.

Í þessum skýrslum kemur glöggjt fram, hvaða ástæður

réðu mestu um, að Island gerðist aðili að Atlantshafssbandalaginu. Eins og alþjóð veit, hefur því verið haldið að íslenzku þjóðinni í rúman aldarfjórðung að aðild Íslands að Nató hafi verið nauðsynleg vegna yfirvofandi styrjaldarháttu og verndarhagsmunu landsins. Leyniskýrslur Banda-

rikjastjórnar sýna þó annað. Þær sýna, að bæði Bjarni Benediktsson, þáv. utanrikisráðherra Íslands og bandarísk hernaðaryfirvöld voru sammála um, að Íslendingum stafaði enn meir hætta af löndum sinum söcialiskum og því væri nauðsyn að Bandaríkjameð fengju hernaðaraðstöðu hér á

landi. I viðræðunum, segir Anderson nokkur, hershöfðingi: „En alla vega væri mesta hættan á að adgerðum undirróðurs- og byltingarafla í landinu sjálfu.“

sitt i náttúru og þéttbyli, og hví skyldi það ekki eins hugsa um umhverfi sitt á vinnustað?

Mörgum er ljóst, að hinn mikli hagvöxtur undanfarinna áratuga og hið gifurlega kapphláup um meiri og meiri lífsþægindi geta ekki haldið áfram í sama mæli. Vöxturinn má að visu ekki hætta, en hann verður í framtíðinni hægari en hingað til. I stað þess að heimta meira af öllu, verður framvegis að gera kröfur til betri vöru, betra umhverfis, betra lífs. Með þeiri hugarfarsbreyingu beinist athyglan að starfsumhverfi.

Það kemur fleira til. I seinni tið hefur notkun á margvislegum nýjum efnum aukizt til muna, en fjölmög hinna nýju efna geta verið hættuleg heilsunni. Þá hefur sivaxandi hávaði fylgt vinnustöðum í auknum mæli, og hættur af horum vælda áhuggjum þeirra, er leizi þekkja vil.

Þá hefur „afbrigðilegum ein-

HVAÐ ER STARFS- UMHVERFI?

Hvað þyrti að gera, ef breyta ætti verksmiðjuhúsnaði í skóla?

Enda þótt um frekar þrifalega verksmiðju væri að ræða, er hætt við, að húsið yrði að endurbyggja, til þess að það þætti nothæft skólahúsnaði. Það þyrti að þessi alli er rúja í hlýjum og þægilegum litum, breyta gluggum til að fá lofturstínum ókkar að gera vel við það töfk skamms til umræðu. Hinar

eyða allri starfsævi sinni. 8-10 timum á dag. Það er þriðjungur af beztu hluta ævinnar.

Enda þótt heilbrigðisyfirvöld og öruggiseftirlit hafi ekkert við verksmiðjuhúsid að athuga og starfsfólkini komi ekki til hvar að kvarla, eru þetta samt náskýnni, sem engun dyttil i hug að bjóða börnum fyrir skóla.

Óhreinir og varhugaverðir fyrir heilsu. Sama fólk mundi aldrei bola annad en hrein, heilnæm og vistleg heimili, samkomustadi, skóla eða aðrar vistarverur.

Nú er risið hreyfing til að breyta þessu. Starfsumhverfi (arbejdsmiljö) er komið á dag,

Borgarsjálastofnun Reykjavík
ok
Pá hefur „afbrigðilegum ein- tengjast þannig stó

SVAVAR GESTSSON:

„Það er erfitt að ala þjóðina upp”

Laugardaginn 24. mars birti Lesbók Morgunblaðsins kafla úr bandariskum leyniskýrslum „um Island á dögum kalda stríðsins“ eins og það var orðað í kynningu blaðsins. Þess var hvergi getið í þetta sinn hvaðan skýrslur þessar væru teknar, en þess getið að framhald yrði á birtingu þeirra í næsta blaði. Við það var staðið. Birti Morgunblaðið í Lesbók sinni þó aðeins nokkurn hluta allra þeirra skýrslna sem hér um ráðir.

Strax og fyrrí hluti birtningar Morgunblaðsins kom þjóðviljamönum fyrir augu var hafist handa við að kanna hvaðan þessi gögn gætu verið komin. Kom þegar í stað i ljós að þau voru úr ritinu „Foreign Relations of the United States“. Þær eru gefnar út utanrikismálastýrslur Bandaríkjanna 15—25 árum eftir þá atburði sem um er að ræða í hverju tilviki. Þjóðviljinn hafði samband við bandarísku sendiráðið um skýrslu þessa og það um hana, en sendiráðið gat ekki orðið við þeirri beiðni. Eins og af sínum hrungum við á Landsbókasafnið — og viti menn: Þær var bókin til með skýrslum um samskipti Íslands og Bandaríkjanna á árinu 1949. Þær með er varla hægt að tala um leyniskýrslur. Jafnframt hefur þjóðviljinn svo gert ráðstafanir til þess að fá skýrslur þessar frá fyrrí árum og að sjálfögðu mun vandlega fylgst með því þegar nýjar bækur koma með skýrslum frá árunum eftir 1949.

Eftir að þjóðviljinn hafði komið yfir skýrslur þessar hóf hann þegar birtingu á þeim hluta þeirra sem Morgunblaðið hafði ekki birt og birtist aðalskýrsla bandarísku utanrikisráðuneytisins um samskipti ríkjanna frá 23.8.1949 í blaðinu fyrra föstudag og laugardag. Þá mun þjóðviljinn nú eftir helgina birta nokkrar stytri skýrslur og minnismiða bandarískra ráðamanna frá þessum tíma.

Æpandi þögnin

Þó að nú sé liðinn hálfur mánúður frá því að skýrslur þessar birtust fyrst í Morgunblaðinu hefur ekki eitt einasta íslenskt blað sêð ástæðu til þess að gera þær að umtalsefni nema þjóðviljinn. Morgunblaðið sjálfst hefur ekki sagt ór um skýrslurnar utan birtinganna — og hinir óhlutdrægu ríkisfjölmöldar hafa ekkert sinnt þessum skýrslum. Þessi deyf fjölmöld ríkisins er blátt áfram hin furðulegasta að ekki sé minnst á hneyksli, vegna þess að þessar skýrslur eru einhver merkstu plögg um íslenska utanríkisstefnu og samskipti bandaríkjamaðra og íslenskra stjórnarvalda sem nokkru sinni hafa birst, hvorki meira né minna. Þessar skýrslur afhjúpa í einni svipan áróður herstöðvassina sem falsáróður og um leið afhjúpa þær undirlægjuhátt herstöðvassina við bandarísku stjórnarvald.

Það kann því að vera skýringin á þögn ihaldsblaðanna að þau treysta sér ekki til þess að éta ofan í sig í einni svipan öll ósannindin; hernámsöfnin standa berstripuð. Svo er Morgunblaðinu fyrir að pakka! Þögnin fær ekki skýlt hinni átakanlegu nekt undirlægjuháttarinn. Þessi ór skulu nú rökstudd nokkru frekar.

Tvíbætt „vandamál“

Sumarið 1944 var samstaðan einkenni íslensku þjóðarinnar meira en nokkru sinni fyrr og síðar í sögu hennar. Þessi samkennið þjóðarinnar samhlíða skarprí þjóðernistilfinningu og þeirri ákvörðun að vernda sjálfstæði þjóðarinnar fyrir hverju sem að dyndi entist þjóðinni sjálfri lengi, en einstakir valdamenn hennar sátu fljótega á svíkráðum við hana. Þetta kom þó ekki í ljós 1945, þegar bandaríkjumenn fóru fram að það að fá herstöðvar hér til 99 ára. Þeirri kröfum var einrómá hafnað af íslendingum. Svo hræddir voru ráðamenn peningaflokkanna þá við þjóðleg viðhorf almennings. En það kom líka til að Sózialistaflokkurinn var aðili að ríkisstjórn.

Þegar þessi neitun lá fyrir gerðu bandaríkjumenn sér ljóst að að Íslandi var í meginatriðum við tvíbætt „vandamál“ að fást: Þjóðlega samstöðu landsmanna og sósíalistaflokkinn í senn. Bandarískir ráðamenn settu sér að eyða þáðum hindrunum, og fyrst það ekki tókst í einni lotu var ákvæði að fara stig af stigi í hernað gegn íslendingum. Fyrst var Keflavíkursamningurinn gerður 1946.

Aðferðin síðan var sú að láta íslendinga hafa peninga. Þetta kemur fram í skýrslunum sem nú hafa verið opinberaðar. „...krefst öryggi okkar þess að Island fái efnahagsaðstoð, sem gæti reynst nauðsynleg til að tryggja lífvælegenan efnahag þess og nægilega góð lifskjör til þess að koma í veg fyrir þóttískar hræringar okkur andstæðar.“ (skýrsla 23.8. '49). Og ennfreymur: „Með efnahagsstefnu okkar gagnvart Islandi höfum við i huga að tryggð verði lifskjör, sem séu nægilega miklu betri en þau, sem þjóðin bjó við fyrir strið, til þess að kommúnistar geti ekki hagnýtt sér þetta mál....“ (sama skýrsla).

Þessi stefna kom fram í Marsjallaðstoðinni svonefndu og tilgangur hennar var sá að tryggja greiðari framgang fyrir stefnu bandaríkjumanna á Íslandi sem annars staðar. Fróðleg heimild um þetta er leiðari Timans frá 5.4. 1949:

„Þess vegna er Marsjallhjálpin einhver hin viturlegasta ráðstöfun, sem gerð hefur verið á svíði alþjóðamála og vænlegri til að tryggja öryggi og frið en nokkuð annað, sem gert hefur verið. Án hennar myndi t.d. Atlantshafssbandalagið vera tilgangslitið, því að það myndi ekki varna vexti ófgastefnana í þessum löndum, ef fjárhagslífið væri í kalda koli. Það sýnir vissulega rétta starfsaðferð, að fyrst var byrjað á hinum fjárhagslega samstarfi, en ekki hafist handa um stofnun varnar- samvinnu fyrr en það var komið á legg.“

Svo blygðunarlaust var hin pólitiska mítuaðferð játuð í stjórnarmálsgagni þessu 1949.

Kunna að þakka fyrir sig

En Bandaríkjastjórn létt ekki hér við sitja. Hvar sem því var viðkomid reyndi hún að veita íslendingum „stúðning“ til þess að kaupa sér vinsældir. Einnig það kemur fram í bandarísku „leyni skýrslunum“. Þær segir m.a. frá

því að bandaríkjastjórn hjálpaði til þess að íslendingar fengju greitt fyrir veðurþjónustu hér á landi. Var gerður samningur um þau efni og „færir hann því ár hvert i búið nokkur hundruð þúsund dollara í gjaldeyrí sem það hefur fulla þörf fyrir“. (skýrsla 28.3. 1949). Einnig var reynt að hafa áhrif á viðskipti Íslands við útlönd m.a. með því að beita sér fyrir því að íslendingar fengju að selja fisk í Þýskalandi. (Sama skýrsla). Gerð var gangskör að samningum um flugmál: „...gerði Ísland tvíhlíða samning um flugmál við Bandaríkin og í beinu framhaldi af því voru loftflutningafélaginu Loftleiðum veitt lendingarréttindi þaði í New York og Chicago.“

Vissulega bar þessi stefna bandaríkjastjórnar árangur gagnvart íslenskum valdamönnum: „Tekið hefur verið eftir því að íslenskir stjórnmalaleiðtoga hafa orðið vinsamlegri Bandaríkjum og það hik og jafnvel tregða, sem áður var á því að þakka Bandaríkjum og ECA (Marsjallaðstoðin) vissa efnahagslega velgerninga, sem Íslandi hafa verið veittir hefur að mestu horfið.“

Með öðrum orðum: Íslenskir stjórnmalaleiðtoga hafa lært að þakka fyrir sig, en þá er það þjóðin, þjóðerniskennd íslendinga og styrkur Sózialistaflokkins.

Þegar bandaríkjumenn fara fyrst a flot með aðild Íslands að NATO gerir íslenski utanríkisráðherran sér ljóst að það verður að fara varlega. Í fyrstu orðsendingu sinni um málid til bandarísku utanríkisráðuneytisins seigir bandaríski sendiherran í Reykjavík eftir íslenska utanríkisráðherranum hversu mikil „vandamál“ óbeit íslendinga á hernaði sé i raun og veru: „...Þetta (anduð íslendinga á hernaði) sé meira vandamál fyrir Island en önnur lond.“ Það sé því nauðsynlegt að fara að öllu með gát: „Hann (Bjarni Benediktsson) taldi að það kynni að vera heppilegt að fá hingað til Íslands amerískan eða breskan fulltrúa, sem pekktu gjörla afstöðu þeirra þjóða sem þegar hafa tekið þátt í undirbúningsviðæðum um samninginn, til að ræða við íslenska stjórnmalaflokkum um samninginn eða að valinn hópur íslendinga fær til Washington í sama skyni, en þá eins hljóðlega og kostur væri.“ (Skeyti til Bandaríkjanna 12.1. '49)

Eins hljóðlega og kostur væri!

Uppeldisstarfið

Íslenski utanríkisráðherran skýrbihið sérislenska vandamál en betur í vibræðum í Washington 15.3. 1949: „Bjarni Benediktsson kvað íslendinga frábitna því að beita valdiog flestir íslendingar tryðu því ekki að kommúnistar myndu gera það. Það er erfitt að ala þjóðina upp og breyta hugsanagangi hennar og þetta er helsta hindrunum gegn myndun herstyrks og aðild að Atlantshafssbandalaðum.“

Þetta athyglisverða uppeldisvandamál íslensku þjóðarinnar bar mjög oft á góða í hinum bandarísku skýrslum ársins 1949, en bandaríkjumenn voru staðráðir í því að venja íslendinga að trúa á stalið og héldu því áfram ósleitilega.

Íslendingar höfdu anduð að hersetu útlendinga en þó virtust ráðamenn Alþýðuflokkins og

81st Congress, 2d Session

House Document No. 81-742, Vol. IV

Foreign Relations of the United States 1949

Volume IV

Western Europe

UNITED STATES GOVERNMENT PRINTING OFFICE
WASHINGTON : 1975

Forsíða bókarinnar sem birti leyniskýrslurnar frá 1949.

Sjálfstæðisflokkins reiðubúnir til þess að falla á nánast hvað sem bandaríkjumenn kynnu að fara fram a. Samanber áramótaráðu Stefáns Jóhanns og áramótareign Olafs Thors það ár. Vegna yfirlysinga þessara ráðamanna kom það bandarísku sendiherranum á óvart þegar Bjarni Benediktsson lýsti því fyrir honum hve íslendingar væru í vaxandi mæli andvígir herseit og að í rauninni væri hik að þeim varðandi aðild að NATO prátta fyrir nefnda rússahættu.

Bandarísku uppeldisfræðingarnir sáu hins vegar við þessum vanda og að fundi með íslenskum ráðamönnum (Bjarni, Eystein Jónsson og Emil Jónsson) kom Anderson hershöfðingi þeiri lævislegu athugasemdir fá framfær, að nauðsynlegt væri fyrir Island að taka þátt í varnarbandalagi með Bandaríkjum vegna innlendrar hættu. Virðist þessi ábending Andersons þegar hafa fallið í góðan jarðveg hjá íslenskum ráðamönnum og vafalaust hefur slik hugsun ekki verið fjarri í honum sjálfum að heldur. Í skýrslum viðræðurnar 15.3. 1949 er haft eftir Anderson hershöfðingja: „En alla vega væri mestu hættan að aðgerðum undirröðurs- og blytingarafla í landinu sjálfu.“ Ennfreymur sagði hann: „Við höfum áhyggjur af áras með Trójuhesti — eins og til dæmis kafbáum eða flutningaskipum og af skemmdarverkum. Það eru miklu minni likur á áras með liði sem flutt hefur verið slugleidis, sem hann kvaðstekki búast við að rússum þætti ráðlegt.“

Bandarískir ráðamenn voru með öðrum orðum barna að magna íslendinga gegn íslendingum — og Anderson hershöfðingi gekk enn lengra, hann hvatti til innanlandsátaka, til hreinnar borgarastyrjaldar á Íslandi: „Anderson hershöfðingi benti að kommúnistar væru ekki fjölmennari en hinn hluti þjóðarinnar og spurið af hverju ibúarinnar tækju ekki höndum saman“. (15.3. 1949).

Gerðu lítið úr rússagrýlunni

Bjarni Benediktsson tók mjög fljótt undir með bandaríkjumönnum um hættuna af íslenskum sósíalistum. „Bjarni Benediktsson benti að þeir gætu valdið

jafnmiklu tjóni með minni áhættu með því að nota símu herdeilda. Eg (sá sem skrifar skýrsluna) endurtók að innlend skemmdarverk virtust vera mestu hættan og það ylli meiri áhyggjum en hugsanleg áras“. Þetta er einnig staðfest í bandarískri skýrslu 29. júlí 1949, en þær vitna til einkavíðalits utanríkisráðherrans íslenska (ekki allra ráðherranna þriggja) við bandarísku ráðamenn: „I viðræðum sem fram fóru í Washington í mars 1949 milli íslenskra utanríkisráðherrans og fulltrúa bandarísku utanríkisráðuneytisins voru menn sammála um það, að hugsanleg blyting íslenskra kommunista væri mestu hættan, sem vofði yfir Island.“

I marsmánuði 1949 sátu saman við bord í bandarísku hermálaráðuneytinu fulltrúa íslenskra og bandarískra stjórnarvalda. Þeir voru að gera áætlun um að ganga milli þols og höfuðs á íslenskum sósíalistum og íslenskum þjóðernishyggu. Þeim datt margt í hug, meðal annars það, að efla lögreglugliði í Reykjavík: „Íslenska ríkisstjórnin hefur áhuga að efla þennan styrk en skortir fármagn til þess. Lögregluvernd er nauðsynleg gegn uppbóttum kommunista.“ (29.7. 1949). „Bjarni Benediktsson sagði að þeir hefðu 150 lögregluglumenn, að mestu óvopnada í Reykjavík og þeir vildu efla þann lóðsþyrk en til þess skorðu fé. En þetta væri samt vandamál sem Island pyrfti að glím a við.“ (15.3. 1949). Í aðalskyrslu bandarísku utanríkisráðuneytisins hrósa bandarískir sér af þeim árangri sem þeir hafa náð með íslenskum stjórnmalaleiðtoga, telja þá reyndar enilegla læriseivina: „...nú eru þeir (íslenskir stjórnmalaleiðtoga) farnir að ihuga vandamál eins og það hvort íslenska lögreglugliði sé nægilega sterkt til þess að fast við ókyrr ónnanlands.“ (23.8. 1949).

Pannig var búið að koma því inn í höfuðið á íslenskum stjórnmalamönnum að þakka bandaríkjumenn fyrir góðgerðirnar og einnig að beita jafnvel lögregluglinni með gegn íslendingum. En þegar heim kom til Reykjavík á ný héldu ráðamennirnir íslensku áfram að hamra að hættunni af innarás rúss — sú hætta væri ein meginstæðu: til þess að klæmingar yrðu að ganga í Nato.

Framhald á bls. 22

Ólík

Framhald af bls. 2.

fallslega meira en körlum bæði í bóklegu og verklegu námi. Aberandi örari er þó framsókn kvenna í bóknáms- en verknámsgreinum og námsbrautaval er þar fjölbreytilegra. Piltar og stulkur stefna því ekki í jafnólikar áttir í verslunar-, kennara- og menntaskólanámi og í verklega náminu.

Síðan er rakið tölulega hvernig verslunarnám á sífellt auknum vinsældum að fagna hjá konum, þótt stulkur séu hinsvegar i minnihluta þeirra, sem taka studentspróf frá verslunarskólanum. Ennfremur að í Kennarskólanum hafa hlutföllin snúist við. Fyrstu 20 starfsárs hans voru karlar 60% nemenda, konur 40%, en nú eru konur yfir 60% og hafa ekki farið undir 63% síðan 1966. Sú hlutfallsskipting hefur ekki breyst þótt fækkað hafi í skólanum eftir að hann varð Kennaraháskóli 1971.

Um menntaskólanum kemur fram, að þar fer nemendum sífellt fjölgandi og fjölgar stulkum hlutfallslega meira, frá 1967-1972 t.d. um 116% á móti 52% fjölgun piltanna. Kynbundid val að deildum innan skólanna er þó enn höfuðreglan og fara stulkur adallega í mál- og felagsfræðideildir, en piltar í stærfræði, edlis- og nátturufræðideildir.

I háskólanámi fer konum einnig fjölgandi, voru t.d. tæp 30% nemenda við Háskóla Íslands sl. skólaár á móti 20% 1951. Einigur hefur námsbrautaval kvenna orðið fjölbreyttara en áður var. Hinsvegar er aberandi hve miklu fleiri karlar en konur ljúka háskólanámi.

I lokaklafla erindis sins segir Helga:

Hvaða lærðom má af þessu draga?

Litum fyrst á feril kvenbarna gegnum skólakerfið. Við upphaf

skólagöngu eru telpur að öllum jafnaði aðeins betur þroskaðar en drengir bæði til likama og sálar. Munurinn er þó það litill, að hann á ekki að hafa nein teljandi áhrif á námsafköst í barnaskóla. Aberandi er þó, hvað telpur eru betur felagslega þroskaðar en drengir fram yfir fermingaráldur. I gagnfræðaskólam og framhaldsskólam hafa piltar hins vegar tekið felagslega forstyr og efti í menntakerfinu eru konur orðnar í miklum minnihluta.

Ljóst er, að skólinn gerir sitt til að viðhalsa og styrkja rikjandi verkaskiptingu kynjanna. Þetta er mjög afdrisaríkt, þar sem allt annað umhverfi barnanna studlar að hinu sama. Þegar unglungar velja sér námsbraut, um 16 ára aldur, falla þeir því mótpóalaust inn í þjóðfelagsmynstrið, og fullorðnir leika þeir síðan kynhlutverk sin eftir bestu getu og samvisku.

Bæði almenn menntun kvenna og starfsmennun er minni en karla. Ýmislegt bendir lika til, að i þeim skólam, sem sinna hefðbundinni starfsmennun kvenna, sé minna um framsfarir og nýjungrar en i „karlaskólam,” þeir jafnvel látnir mæta afgangi við fjárvéitingar. Íslenska ríkið hefur þannig alla til kostað meira til menntunar karla en kvenna. Meðal annars kemur bróðurpartur námslana og námsstyrkja í hlut karla. Við getum að gamni velt því fyrir okkur, hversu mikil ósl. ríkið skuldur konum í beinhördum peningum fyrir menntunarleysi þeirra.

(Jón Sigurðsson reiknaði út, hvað danir höfðu grætt á Ísländsversluninni og sendi þeim síðan reikning fyrir upphæðinni. Kannski ættum við konur að fara eins að. Þá væri kannski ekki talað eins mikil ósl, hvað dýrt væri að byggja dagheimili og leikskóla fyrir börn kvenna, sem ekki nenntu að vera heima og passa þau).

Þratt fyrir allt er þó ljós glæta á lofti. Breyingar eru að verða á menntun kvenna. Hún eykst hlutfallslega miðað við karla í öllum skólam. Þessi auknung er þó meiri í bóklegum greinum en verklegum. Mest er ihaldssemín gagnvart störfum við heimilisstörf og barnauppeldi annars vegar (þar eru engir karlar) og sjómennsku og tækni hins vegar (engar konur).

I skýrslu um sumarvinnu reykviskra unglunga, sem nemar í þjóðfelagsfræði unnu s.l. vetur, var tekin með spurning um framtíðarstörf unglunganna. Að fengnum niðurstöðum kom í ljós, að stulkur sýndu mun minni metnað en piltar, varðandi vœtanlegt framtíðarstarf; mjög fáar ætludu þó að gera húsmodurstarfið að ævistarfi eða einungis 1.6%.

Byrjun á byrjuninni

Eg hygg að það liggi nái ljóst fyrir, að breytinga að marki á menntun og starfsvalli kynja sé ekki að vænta fyrr en byrjað er skipulega og róttækt á byrjuninni, p.e. uppeldinu. Dagheimili, leikskólar og barnaskólar eiga að vera þar í fararbroddi. Einstakir foreldrar fá lítu aóarkað, þegar allt annað umhverfi barnanna er andstætt uppeldisáhrifum heimilisins í jafnréttisátt. Er ekki kominn timi til, að fóstrur, kennarar og aðrir uppalandur eigi þess kost að sækja námskeið um jafnréttismál? Mörg nágrannalanda okkar hafa haldið þannig námskeið um árabil.

Eg tel það ekki lengur vansaust fyrir fræðsluyfirvöld að hlíðra sér hjá því að sinna þessum málum. Þeim ber skylda til að gera allt, sem í þeirra valdi stendur til að út úr skólunum komi viðsýnt og þroskað fólk, sem þorir og getur endurmetið verðmæta- og gildismat umhverfisins.

Spjall

Framhald af 24. síðu.
aðstöðu svo að fólk geti nýtt þetta safn. Húsnæði er nóg, en fjárskortur kemur í veg fyrir að hægt sé að halda uppi svoleiðis starfseimi.

Að svo mæltu er lokið samtalinni við Guðmund Friðgeir á Þingeyri, því að nú ætlað hinn upp að þjóðskjalasafn og glugga svoltið i gömul fræði áður en hann heldur vestur til að huga að trillunni sinni.

—GFR

Það er erfitt

Framhald af bls. 6.

Þessu héldu þeir fram þratt fyrir þá vitnesku, sem þeir höfðu fengið í Washington frá bandariskum ráðamönnum um að til-tölulega lítil hættu væri á slikri innrás. Það kemur marg oft fram í skýrslunum að bandaríkjamenntirnir gera heldur lítið úr slikri hættu á innrás rússu.

En samt var haldið áfram að hamra á þessari tilbúnu hættu, því að hefðu íslensku ráðherrarnir viðurkennt að aðildin að Nato ætti að beinast fyrst og fremst gegn islandingum hefði hún aldrei fengist samþykkt á Íslandi. Svo megn var andstaðan gegn henni. Meira að segja formaður Framsóknarflokkssins kaus að sitja hjá þegar atkvæði voru greidd um aðildina.

I áróðurs moldviðrinu fyrir inn-gönguna í Nato gripu hernaðsblöðin til fáranlegra staðhæfinga. Ein þeirra — sem dæmi aðeins — er sú kenning, að islandingar þyrfti ekkert að óttast að vera í hernaðarbandalagi. Þeir hefðu nefnilega reynsluna af því hvað slikt væri áhættulaust. Sameinuðu þjóðirnar eru hernaðarbandalag, sagði Ólafur Thors. En það hernaðarbandalag hefur brugðist og þess vegna þarf að stofna nýtt!

Þeir vissu um herstöðvaráformin

Þegar aðildin að Nato var samþykkt mætti það mjög við-tækri andstöðu almennings í fannum en engu að síðu voru hún knuin í gegn. Ein forsíðan lýrir

því að meirihluti þingmanna samþykkti aðildina var sú yfirlýsing að aldrei yrði farið fram á herstöð á Íslandi á friðartínum. En þarna var holt undir eins og viðar, og í rauninni höfðu bandaríkjamenntirnir allan timann í huga að koma hér upp herstöðum. Þetta kemur fram í ummælum Andersons hershöfðingja 15.3. 1949: „Anderson hershöfðingi sagði að það yrði langtum að veldara, ef við hefðum þar herafla fyrir...“ Og þegar alþingi is-lendinga hefur samþykkt aðild að NATO segir bandaríski skýrsluskrifarin „Bandaríkin nálgudust verulega það takmark sitt að fá hernaðarlega aðstöðu á Íslandi til langs tíma er Ísland ákvað að gangast undir Norður-Atlants-hafssattmálan.“ (23.8. '49).

Íslensku ráðherrarnir vissu strax 1949 að bandaríkjamennti aðluð að koma hér upp herstöð þó að allt annað væri látið uppi:

„Eg (skýrsluskrifarin) endur-tók að allur sáttmálinn væri til varnar og hr. Bohlen benti á, að á striðstömmum væru vörn og áras umdeilanleg hugtök. Bjarni Benediktsson kvaðst gera sér þetta vel ljóst, en vegna kynningar ar málins á Íslandi væri að því stóð, að þeir GÆTU SAGT, AÐ AÐRAR BÆKISTÖÐVAR VÆRU TIL ARASA og að Ísland yrði ein-vördungu til varnar.“

Átakanlegt

Öll er framganga hinna íslensku ráðamanna í Washington hin aumningalegasta samkvæmt skýrslum. Allar spurningar þeirra eru eins og út í hött og engum þeirra virðist koma til hugar að bandaríkjamenntirnir geti sagt annað en satt og rétt frá; engum þeirra kemur til hugar að sannreyna hinar bandarísku fullyrðingar. Átakanlegast er þó að lesa þann kafla skýrslunnar þegar íslenskur ráðamaður sprýr Dean Acheson utanríkisráðherra Bandaríkjanna hverju eigi að svara röksemum íslenskra andstædinga hernaðarbandalagsins. Bandaríski utanríkisráðherrann leggur þá starfsbróður sinum íslenskum orð í munn eins og nemanda í stjórnála-skóla Heimdal-ár. Acheson segir í skýrslu sinni 14.3. 1949: ...Önnur röksemum komúnista sem hann (Bjarni) yrði að svara væri á þá leið að hlutleysi væri betri vernd en sáttmálinn sem í raun og veru yki likurnar á því að ráðist yrði á Ísland. Eg stakk upp að því að þessu mætti svara með því að minna á reynslu nokkurra smáþjóða, sem i siðasta striði komust að raun um að hlutleysi veitti enga vörn gegn árasaraðila.“

Undir smásjá

Þó að bandaríkjamennti hefðu þrælað íslendingum inn í Atlants-hafssandalagið og brotið niður hlutleysistefnu landsins höfðu þeir að sjálfsgöðu enn ekki náð marki sín. Þeir burftu að burrka út hindrunina til fulls, sem lýst var hér í upphafi greinarinnar. Þeir höfðu smásjá veskipulagðs sendiráðsstarfslíðs og leyniþjónustunnar, CIA, á öllum þáttum íslensks þjóðlifs. Innflutningur, útflutningur, verslun og viðskipti, kjaramál og verkalyðshreyfing var allt undin þeirra smásjá. Þeir fylgdu sérstaklega vandlega með verkalyðshreyfingunni og hrósuðu happyr yfir úrslitum AST-þings haustið 1948: „Þessi árangur hefur orðið enn meiri vegna þess að komúnistar missu tökin í íslenska verkalyðs-sambandinu í nóvember 1948.“ (23.8. 1949).

Einnig lögðu bandaríkjamennti á ráðin um íslensk efnahagsmál og vildu ólmir gengisfellingu 1949, en þar voru ýmis ljón á veginum og ekki ráðlegt að fella gengið fyrir kosningar, eða eins og segir í aðalskýrslunni um Ísland 23.8. 1949:

„Gengisfellingarmálið er með alþeirra málum, sem nú eru til umræðu á vettvangi stjórnála á Íslandi... hver tilraun af þeirra hálfu (stjórnarflokkanna) til að fella gengið (hlyti) að valda mjög óhagstæðum viðbrögðum innanlands, og það yrði aðeins til þess að leggja spilin upp í hendurnar á komúnustum. Eftir kosningar, sem fram eiga að fara í október 1949, gæti gengisfelling orðið fram í eðanlegi en rökkr sinni fyrir eftir strið.“

ÞJÓDLEIKHÚSÍB

KARLINN A PAKINU i dag kl. 15.

Skirdag kl. 15.

FIMM KONUR

2. sýning í kvöld kl. 20.

Rauð aðgangskort gilda.

3. sýning skirdag kl. 20.

NATTBÓLID miðvikudag kl. 20.

Litla svíðið:

INUK i dag kl. 15.

þriðjudag kl. 20,30.

Síðasta sinn.

Miðasala 13,15-20.

Simi 1-1200.

LEIKFELAG REYKJAVÍKUR

KOLRASSA

i dag. kl. 15.

EQUUS

i kvöld. — Uppsett.

SKJALDHAMMAR

þriðjudag. — Uppsett.

SAUMASTOFAN

miðvikudag. — Uppsett.

KOLRASSA

fimmtudag kl. 15.

VILLIONDIN

fimmtudag kl. 20,30.

Miðasalan í Íðnó opin kl. 14 til 20,30. Simi 1-66-20.

Nemendaleikhúsið

Hjá Mjélkurskógi

sýning á morgun kl. 21

sýning Miðvikudag kl. 21

Fáar sýningar eftir

Verð miða kr. 400

Miðasalan opin í Lind

arbædaglega kl. 17-19

sýningardaga kl. 17-21.

Simi 21971.

Bandaríkjamennt vilja þó ekki láta þar við sitja að fylgjast með íslenskum stjórnálmum frá degi til dags. Þeir ákvæða að semja og framkvæma áætlun um það hvernig hentast sé að draga úr stjórnálaáhrifum íslenskra sósialista: „Utanríkisráðuneytið ætti að leggja drög að og byrja þegar að framfylgja áætlun um því skyni að draga úr hugsanlegu varnarleysi íslensku ríkisstjórnarinnar gagnvart hugsanlegu valdarani komúnista.“

EKKI er minnsti vafí á því að slík áætlun hefur verið gerð og reynst hefur veri

Andstaða „kommúnista” við Nató-samninginn „vandamál”

Hér birtast leyniskýrslur bandarískra utanrikisráðuneytisins um þrjá viðræðufundi sem embættis-menn ráðuneytisins áttu með premur íslenskum ráðherrum, Bjarna Benediktssyni, Eysteini Jónssyni og Emil Jónssyni i Washington, þegar verið var af hálfu Bandaríkjanna að tryggja aðild Islands að Nató, sem þá var verið að stofna. Áðalmennirnir af hálfu Bandaríkjanna á viðræðufundunum voru þeir Dean Acheson, utanrikisráðherra i stjórn Trumans forseta og Charles E. Bohlen, ráðunautur utanrikisráðuneytisins. Einnig fylgir sim-skýtti frá Acheson til bandarískra sendiherrans á Íslandi, sent fá-einum dögur áður en samningurinn var keyrður í gegn á Alþingi. — Þessir þættir úr leyniskýrslum hafa ekki birst í Morgunblaðinu.

Greinargerð utanrikisráðherra um viðræður

ALGERT TRUNADARMAL

(WASHINGTON) 14. mars 1949.

PÁTTTAKENDUR:
Bjarni Benediktsson, utanrikisráðherra Íslands.
Eysteinn Jónsson, leiðtogi Framsóknarflokksins.
Emil Jónsson, leiðtogi flokks sósialdemókrata (Alþýðuflokksins, innskot Þjv.).
Thor Thors, sendiherra Íslands.
Hans Andersen, íslenska utanrikisráðuneytinu.
Utanrikisráðherrann.
Charles E. Bohlen, ráðunautur.
John D. Hickerson, forstöðumáður EUR (Stjórnardeildar utanrikisráðuneytis Bandaríkjanna um Evrópumálefni).
Benjamin M. Hulley, yfirmaður NOE (deildar bandarískra utanrikisins um mál Norður Evrópu).

Eg bauð utanrikisráðherrann og samstarfsmenn hans vel-komna og sagðist fagna því að heimsókn þeirra veitti okkur tækifæri til að ræða í hreinskilni hverja þá spurningu, sem þeir óskuðu að bera upp í sambandi við Norður-Atlantshafssáttmálanum.

Herra Benediktsson kvað sig og samstarfsmenn sina, sem væru fulltrúar flokkanna priggja, sem standa að samsteypustjörninni, komna til þess að komast að raun um, að hvern hátt væri hentugast fyrir Ísland að tengjast sáttmálanum, með tilliti til þess að það hefði halddi frið óslitið um langan aldur, svo og þess að Ísland hefur engan her og að þjóðin hefur megná obiect að striði og því að hafa erlent herlið á íslenskri grund að friðartínum.

Baráttu herstöðvarandstædinga á Íslandi hefur sifelt verið háð allt frá upphafi Keflavíkur-samningsins. Baráttan hefur vissulega verið misjafnlega virk og áhrifamikil, en fullyrða má að einna hæst beri Pingvallafund 1960.

Hugsanlegt að íslendingar legðu fram vopnaða togara í herflota Nató

Eg kvaðst vilja taka af öll tví-máli um það þegar i byrjun, að íslendingar einir yrðu að taka allar ákvæðanir í þessu máli, án þess að við reyndum á nokkurn hátt að þrýsta þeim til ákvörðunar eða tala um fyrir þeim. Eg út-skýrði síðan í stuttu máli og í stórum dráttum nokkrar greinar samningsins, bent á að hér er um að ræða sáttmála um varnarsam-vinnu, að tilgangurinn með honum er friðsamlegur, og ég út-skýrði merkingu þriðju greinar, þar sem sjallað er um gagnkvæma aðstoð og sjálfsvörn, og skuldbindingarnar í fjöldu grein. Eg bent á að okkur væri vel ljós sérstaða Islands, sem engan her hefur sér til varnar og kærir sig ekki um erlent varnarlið að yfir-ráðasvæði sinu á friðartínum. Eg sagði að við óskuðum engrá breytinga á þessu.

Utanrikisráðherrann ræddi það vandamál i stjórnálumuninn inn-anlands, sem andstaða kommúnista við sáttmálanum veldur. Þeir héldu því fram að aðill að sáttmálanum myndi tortima sjálfs-stæði Islands, sem fyrst nýlega er orðið oháð Danmörku. Eg sagði að við lestu á skilmálum sáttmálanum ætti öllum að vera ljóst, að hann rýrði á engan hátt full-veldi nokkurs aðildarrikjanna. Allt það, sem hver þjóð gerði í samræmi við fimmstu grein yrði samkvæmt hennar eigin ákvörðun, en ekki samkvæmt ákvörðun annarra aðildarþjóða, einnar eða fleiri.

Önnur röksemð kommúnista, sem hann (Bjarni Benediktsson) yrði að svara, væri að þa leid að hlutleysi væri betri vernd en sáttmálinn, sem í raun og veru yki-líkurnar á því að ráðist yrði á Ísland. Eg stakk upp á því að þessu mætti svara með því að minna á reynslu nokkura smáþjóða, sem í síðasta striði komust að raun um, að hlutleysi veitti enga vörn gegn árasaraðila.

Eg fullvissaði utanrikisráðherrann um að felagar minir myndu fúslega ræða ytarlega og af hreinskilni hverja þá spurningu, sem hann vildi bera upp varðandi sáttmálan, og að sjálfur yrði eg reiðubúinn að ræða frekar við hann í vikunni.

DEAN ACHESON

Greinargerð um viðræður eftir ráðunaut utanrikisráðuneytisins (Bohlen)

ALGERT TRUNADARMAL

(WASHINGTON) 14. mars 1949.

PÁTTTAKENDUR:
Bjarni Benediktsson, utanrikisráðherra Íslands

Íslandi sama þótt her sé í Grænlandi

Lokabirting úr leyniskýrslum um Ísland árið 1949

Eysteinn Jónsson, leiðtogi Framsóknarflokksins

Emil Jónsson, leiðtogi flokks sósialdemókrata

Hans Andersen, íslenska utanrikisráðuneytinu

Thor Thors, sendiherra Íslands

Charles E. Bohlen, ráðunautur

John D. Hickerson, forstöðumáður EUR

Benjamin M. Hulley, yfirmaður NOE

Utanrikisráðherrann (Bjarni Benediktsson) minntist að priðju grein Nordur-Atlantshafssáttmálan, þar sem talð er um „gagnkvæma aðstoð og sjálfs-hjálp“. Honum lék hugur á vita, hvaða skuldbindingar Islands myndi takast að herðar samkvæmt þessu. Hann sagðist að visu skilja, að hvað petta snerti hefði Island ákvörðunarvaldini, en spurði hvað gerast myndi ef Ísland neitaði uppástungu samkvæmt þessari grein frá örðum aðildarrikjum.

Eg svaraði því til að aðildar-rikin myndu mynda með sér sameiginlegt varnarsambandin, og í því myndi hvert riki svikalaust gera það, sem það væri best i stakkin búið til að gera í þágu sameiginlega varna. Málin yrðu rædd frjálslega í varnarmálanefnd Nató sem síðan flutt einstökum ríkisstjórnunum tilmæli, en ríkisstjórnirnar hefðu hinsvegar endanlegt ákvörðunarvald um það, hvernig við tilmælunum yrði snúist, að því er varðaði þeirra yfirráðasvæði. Utanrikisráðherrann sagðist vilja vita, hvernig það stæði af sér lagalega séð, ef

Ísland neitaði uppástungum eða beïðnum frá örðum aðildar-rikjum. Eg sagði að i slikum til-fellum yrði málinu ekki visad til neins dómstóls, þannig að hvert aðildarriki myndi hafa rétt til að neita.

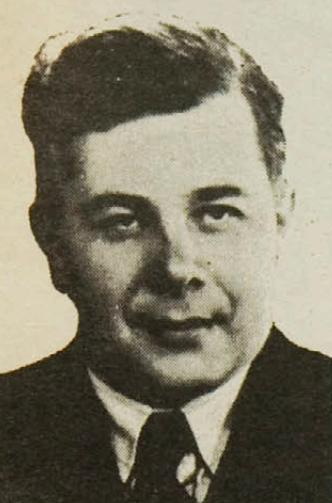
Utanrikisráðherrann vék að Keflavíkursamningnum. Ef Ísland vildi láta samningstimann renna út og ekki endurnýja réttindi Bandaríkjanna til að hafa aðstoðu þar, mundi þá Atlants-hafssáttmálinn skuldbinda Ísland til þess að endurnýja samninginn. Herra Hickerson sagði að niunda grein ætti hér við, en í nenni væri gert ráð fyrir að varnarmálanefnd myndi mæla með ráðstófunum, sem hún taldi að þyrfti að gera. Þegar samningurinn hefði tekið gildi, en ekki fyrr, myndi ráðið (Nordur-Atlantshafssáttmálinn, eða utanrikis-málaráðherraneftnd Nató) taka til athugunar, hvaða ráðstafanir ætti að gera til að tryggja frið á svæðinu Sú væri hans personulega skóðun, að varnarmálanefndin kynni að láta í ljós, að á Íslandi ættu einhver mannvirki að vera til varnar, til dæmis flughöfnin. Þá myndi risa sú spurning, hver greiða ætti kostnaðinn af viðhaldi flugvallarins og sennilega kæmi það í hlut Bandaríkjanna. Við yrðum að koma okkur niður að nothaft fyrirkomulag, og samkvæmt því legði hvort ríkið um sig það fram, sem það væri best til fallið. Það væri vel mögulegt að tillögur varnarmálanefndarinnar leiddu til þess, að eithvað kæmi í staðinn fyrir nýgildandi flugvallarsamning. Eg gat þess

Frá fundi herstöðvarandstædinga í Félagsheimili stúdentra. Rætt var um endur-skipulagningu baráttunnar í tengslum við fyrirheit vinstristjórnarinnar um brottförf hersins.

Herra Benediktsson sagði að i

Margir íslendingar auk „kommúnista” óánægðir með Keflavíkursamninginn

Ráðherrarnir sem fóru til viðræðnanna í Washington Bjarni Benediktsson, Emil Jónsson, Eystein Jónsson.

síðasta stríði hefði Island lánað land undir bækistöðvar og leyft herjum að hafast við á yfirráðasvæði sinu. Hann spurði hvort

Einkaskjalasam Þjóðvilkunnar © Borgarskjalasam Þjóðvilkunnar

Hverskonar skerðing fullveldis viðkvæmt mál fyrir íslendinga

Ísland gæti undirritað (Nordur-Atlantshafssáttmálann) með þeim skilmála, að viðvikjandi undirrituninni hefði það i huga sérstöðu sina sem vopnlausrar þjóðar. Hann spurði hvort önnur riki, sem undirrituðu sáttmálann, myndu skilja aðstöðu Íslands. Herra Hickerson lagði til malanna að ef eittveri aðildarríki færi að setja skilyrði, myndu of mörg fara að dæmi þess og þess vegna ætti ekki að hvetja til sliks. Hann vildi láta það koma skýrt fram að við hefðum alls ekki í hyggju að biðja Ísland að efla eigin her. Sá möguleiki væri fyrir hendi að óskað væri eftir nokkrum íslenskum togurum til þjónustu við herflota. Engu að síður teldi hann sér óhætt að gefa tryggingu fyrir því, að fulltrúar Bandaríkjanna og Bretlands í varnarmálanefndinni myndu skilja sjónarmið íslendinga fullkomlega. Utanríkisráðherrann benti að Ísland væri óvarið og myndi verða það áfram. Herra Hickerson sagði að Ísland yrði öruggara, ef um væri að ræða vandlega skipulagningu varna fram í timann. Utanríkisráðherrann spurði hver stáða Grænlands yrði samkvæmt sáttmálannum, og svaraði ég því til að að stöðu Grænlands yrði litið frá sjónarmiði aðildarríkja yfirleitt. Herra Benediktsson sagði, að Ísland hefði ekkert við það að athuga, að herlið yrði stádsett í Grænlandi.

Herr Jónsson (samkvæmt nafnaskrá bókarinnar er hér átt við Emil; innsk. Þjv.) sagði að kjarni málsins væri sá, að hafa eins nána samvinnu og mögulegt væri án þess að erlendar herstöðvar eða erlendir herir væru á Íslandi á fríðartínum.

Utanríkisráðherrann sagði, að á Íslandi væru margir auk kommúnista, sem væru óánægðir með núverandi kringumstæður vegna flugvallarsamningsins. Framsóknarflokkurinn bæði um breytingar. Ef Ísland vildi breytingar á núverandi ástandi, myndu það lenda í vandræðum í samskiptum sinum við Bandaríkin, sérstaklega ef það reyndi að neita Bandaríkjum um alla fótfestu á Íslandi. Það væri viðkvæmt mál fyrir þjóð hans að fullveldi Íslands væri í nokkrum skert. Herra Jónsson talaði um „sérvædisréttindi (extra-territorial rights)” sem Bandaríkin nytu á flugvellinum, en ég bent að samkvæmt okkar skilningi að þessu orði væri með því að við fyrirkomulag, sem ekki væri fyrir hendi þar. Þótt svo að aðildarríkum sáttmálans væri leyfður að gangur að flugvellinum, yrðu mannvirkir þar íslensk og samkvæmt fimmu grein myndi Ísland hafa ákvörðunarrétt um notkun þeirra.

Herra Jónsson sagði að andstæðingar (Nató-sáttmálans)

myndu halda því fram, að lenging flugbrautanna yki hættuna á áras. Eg sagði að hér væri um það að ræða hvoru fylgdi meiri áhætta, að lengja flugbrautnar eða láta það ógert.

Herra Benediktsson spurði hvaða gagn (íslendingum) væri í sáttmálanum, úr því að Bandaríkin og Bretland myndu hjálpa því (væntanlega ef það væri i árasarhættu; innsk. Þjv.) hvort sem það væri aðili að sáttmálanum eður ei. I svari minu lagði ég áherslu á það, hve hagstætt væri að skipuleggja fram í timann.

Herra Jónsson spurði hvort öðrum aðildarríkum myndi gremjast við Ísland fyrir það að það legði ekki meira fram til sameiginlegra varna. Hann spurði hvort til greina kæmi að sérstakur sáttmáli milli Íslands og Bandaríkjanna nægði. Eg sagðist viss um, að önnur aðildarríki myndu skilja sérstöðu Íslands, og viðvikjandi hinu atriðinu sagði ég að slíkur sér-samningur (milli Íslands og Bandaríkjanna) myndi ná of skammt. Utanríkisráðherrann sagði að hann myndi segja fólk að Íslandi að þar yrði enginn her stádsettur og að ríkisstjórnin myndi ekki samþykka að það yrði gert. Eg sagði að hann gerði rétt i því. Herra Jónsson sagði að ef ráðherrarnir (þeir Bjarni, Emil og Eystein) yrðu að því spurðir, hvort Ísland yrði að leggja til vopnada togara til þjónustu við herflota, yrðu þeir að svara neitandi. Herra Jónsson sagði að margir íslendingar heldu því fram, að betra væri að biða þess að neyðarástand skapaðist en að gera ráðstafanir gegn því nū. Æg benti aftur a gildi þess að skipuleggja fram í timann, eins og best hefði komið i ljós í þeim tilfellum, þar sem vontun á skipulagningu fram í timann hefði studlað að skjótri uppgjöf fyrir árasaraðila.

CHARLES E. BOHLEN

Greiñargerð utanríkisráðherra um viðræður

ALGERT TRÚNAÐARMAL (WASHINGTON), 17. mars 1949.

PATTTAKENDUR: Bjarni Benediktsson, utanríkisráðherra Íslands. Eystein Jónsson, leiðtogi Frámsóknarflokkssins. Emil Jónsson, leiðtogi flokks sósialdemókrata. Thor Thors, sendiherra Íslands Utanríkisráðherran (Dean Acheson, þáverandi utanríkisráðherra Bandaríkjanna). Gross, aðstodarutanríkisráðherra. John D. Hickerson, forstöðumáður EUR. Benjamin M. Hulley, yfirmáður NOE.

Utanríkisráðherrann (Bjarni Benediktsson) léti í ljós að hann mæti það mikils, hversu ýtarlega og hreinskilnislega samstarfsmenn minir hefðu rætt þær mórgu spurningar, er hann hefði lagt fram. Hann sagðist hafa komið fram eins og einskorar spanskur rannsóknardómari og spurningum hans hefði verið svarað svo vel, að betur hefði ekki verið hægt að gera í því efni. Hann sagðist halda að hann hefði nýfengið allar þær upplýsingar, sem nauðsynlegar væru til að útskýra sáttmálann fyrir almenningi á Íslandi. Hann þyrfti einskis frekar að sprýja.

Eg bakkadí honum hans góðu orð og fullvissaði hann um að okkur hefði verið það ánægja að fá hann og samstarfsmenn hans hingað til þátttöku í viðræðunum, sem viðskiptaði gerði móglagar.

(Samþykkt var sameiginleg tilkynning til fjölmíðla.)

Eg sagðist hafa skilið það að herra Hickerson að atriðið um „vopnadráðherlið” i sambandi grein ylli utanríkisráðherranum áhyggjum og að stungið hefði verið upp að því, að utanríkisráðherrann gæti, i stuttri ræðu i sambandi við undirritunarathöfnina, minnst að sérstöðu Íslands sem lands, sem engan her hefði. Vafalaust myndu allir utanríkisráðherrarnir flytja ræður við það tækifæri og teldi ég að vel færi að því að taka þessu uppástungu til greina, ef íslenska utanríkisráðherranum líkadi það vel. Herra Benediktsson bakkadi mér, en sagðist mundu vilja ræða við samstarfsmennina, hversu best mætti með þetta fara, og myndi ekki taka ákvörðun um þetta atriði fyrir en eftir heimkomuna til Íslands.

Herra Gross spurði um tímáætlun íslendinganna. Herra Benediktsson sagðist verða kominn til Reykjavíkur á mánuðaginn 21. mars og myndi hann þá án tafar leggja málid fyrir samstarfsmennina i stjórninni. Eftir það myndu stjórnálflokkarnir halda flokkfundi og ræða málid, og það yrði að þeim fundum, sem hin raunverulega ákvörðun yrði tekin. Síðan yrði opin umræða í þinginu Hugsanlegt væri að úrslit i málunum fengjust í vikulokin (26. mars.)

DEAN ACHESON

(Neðanmáls er þess getið, að Butrick, sendiherra Bandaríkjanna á Íslandi, hafi sent bandarísku utanríkisráðuneytinu simskeyti (sem ekki er gert opinbert i heild) þess efni, að Bjarni Benediktssyni léki hugur að að jafnframt því sem Ísland tæki tilboðinu um aðild að Norður-Atlantshafssáttmálanum, setti það fyrirvara varðandi getu Íslands til að lýsa yfir stríði. Eftirfarandi skeyti Achesons utanríkisráðherra er svar við þessu skeyti Butricks.)

SIMSKEYTI

Frá utanríkisráðherranum til sendiráðsins á Íslandi

ALGERT TRÚNAÐARMAL

WASHINGTON, 26. mars 1949 KL. 1 e.h.

Það væri betra að Ísland tæki tilboðinu án fyrirvara, því að væru einhver skilyrði frá því tekin til greina, yrðu ríkisstjórnir allra aðildarríkja að samþykka þau. Ef utanríkisráðherranum finnst nauðsynlegt að segja eitthvað samkvæmt því, sem stungið hefur verið upp að, ætti að gæta þess að hann veiki aðeins að númerandi aðstæðum og að ekki væri hægt að skilja það svo, að Ísland setti skilyrði fyrir því að taka tilboðinu. Okkur likar ekki orðalagið, ófært um að lýsa yfir stríði og vildum heldur að allar yfirlýsingar, sem utanríkisráðherrann kynni að gefa, visudu fremur til númerandi ástands en að i þeim fælist takmörkun til frambúðar á aðild Íslands. Við endurtökum, að það væri betra að íslendingar tækju tilboðinu skilyrðislaust, en ef þeir verða að segja eitthvað i þá áttina að sérstaða Íslands sem vopnlausrar þjóðar takmarkaði þær aðgerðir, sem það kynni að grípa til samkvæmt fimmu grein.

Thors (Thor Thors sendiherra) ráðlagði að fyrirspurn hans yrði svarað á þennan hættu.

ACHESON

I háskólanum

á pásку:

Málþing um siðfræði

Einn kunnasti siðfræðingur heims, professor Philippa Foot sem starfar jöfnum höndum við Háskólanum í Oxford og Kaliforniuháskóla í Los Angeles, heimsækir Háskóla Íslands um páskana.

Mun hún flytja opinberan fyrilestur í Háskólanum og fjalla þar um liknadráp, þá spurningu hvort réttlætanlegt sé fá siðfræðilegu sjónarmiði að svípta mann lifi til þess til dæmis að léttu af honum sjúkdómskvölum sem engin önnur von er um að binda megi enda að. Fyrilesturinn verður fluttur í Hátiðasal Háskólans laugardaginn fyrir pásku, hinn 17. apríl, og hefst klukkan 5 siðdegis.

Auk profóssors Philippu Foot gista Háskólanum um páskana fjórir aðrir siðfræðingar, þau Páll S. Ardal profóssor við Queen's University í Kingston, Ontario, Lars Hertzberg profóssor við Helsinki, Rosalind Hursthouse lektor við The Open University og loks Richard Lee profóssor við Trinity College í Hartford, Connecticut. Munu þau fjögur ásamt Philippu Foot taka þátt í málþingi um siðfræði á vegum heimspeklideildar Háskólans sem haldið verður mánuðag og þriðjudag 19. og 20. apríl. Meginvíðfangsefni málþingsins eru tvö. Annað eru nýjar kenningar Philippu Foot um eðli siðferðis, en þær hafa vakio hina mestu athygli fræðimanna á síðustu árum og valdið heitum deilum. Hitt efnis eru refsingar og siðferðileg réttlæting þeirra. Um það efni verður profóssor Páll S. Ardal málshefjandi.

Nemenda-tónleikar
Sigursveins D. Kristinssonar

Nemendur og styrktarfélagar Tónskóla Sigursveins D. Kristinssonar eru minntir á nemendatónleika skólangs, sem verða í Menntaskólanum Hamrahlíð kl. 2 á skírdag.

Uppboði á Álfssnesinu enn frestað

Enn ein frestaður hefur verið veitt á nauðungaruppboði jardarinnar Álfssnes á Kjalarne, en fyrsta uppboðið á jördinni hafði verið ákvæðið nokkru fyrir áramót.

Eigandi jardarinnar er Sigurbjörn Eiriksson, veitingamaður, og hefur réttargæslumaður hans farið fram að frestuðunina, en embætti sýslumanns mun að lokum hafa þótt, sem frestuður væri örðin full-langur, og því neitað frekari frestuðun, en þann úrskurð mun réttargæslumaður eigenda hafa kært til Hæstaréttar.

Fjármálaráðuneytið er og tengt sifeldum frestuðum á uppboðinu.

Ymsar kenningar eru uppi um ástæður fyrir frestuðunum, en vegna veikinda sýslumanns í Kjósarsýslu í gær og vegna annaríkis ráðuneytiðstjóra í fjármálaráðuneytinu, toks ekki að sannreyna kenningarnar.

—úþ

KLIPPPT...

Meginatriðin

Morganblaðið hefur að undanförnu birt þrjá langhunda eftir Björn Bjarnason um aðild Íslands að NATO í framhaldi af birtingu Þjóðviljans og Morganblaðsins á skýrslunum og skrifum Þjóðviljans um þessar skyrslur.

I skýrslum þessum komu fram þessi meginatriði:

1. Meginastæðan til þess að utanrikisráðherra Íslands taldi nauðsynlegt að ganga í NATO var sú að hann óttalist eða þóttist óttast „valdatöku kom múnista“. Bandaríkjamenn kyntu undir þessari skoðun ráðherrans.

2. Meginastæðan til þess að bandaríkjamenn lögdu áherslu á að Ísland færi í NATO var aftur á móti sú að þeir töldu nauðsynlegt að brjóta niður hina „áköfu þjóðernishyggju“ íslendinga og að undirbúa hersetu sem íslendingar höfðu neitað 1946.

3. Bandaríkjamenn gerðu þegar á árinu 1949 áætlun um það, hvernig vinna bæri gegn stjórnmálaáhrifum íslenskra sósialista.

4. Bjarni Benediktsson og bandarískir ráðamenn voru sammála um nauðsyn þess að ala þjóðina upp í hernáðaranda, því að ella væri hún svo frábítin beitingu ofbeldis gegn eigin landsmönnum.

5. Íslenski utanrikisráðherrann var eini íslenski ráðherrann sem létt í ljós þá skoðun að aðildin að NATO væri nauðsynleg vegna stjórnmálastarfsemi íslenskra sósialista.

Hvað máttu Emil og Eysteinn ekki heyra?

I útleggingum sinum eftir birtingu „leyniskýrslunnar“ hefur Þjóðviljinn lagt áherslu á

Hvað sagði Bjarni Ben. við Acheson sem Eysteinn og Emil máttu ekki heyra?

A fyrra fundinum í Washington talaði Bjarni Ben. sinn við Acheson að Thor Thors viðstöddum. Eysteinn og Emil fengu ekki að vera með!

Hinsvegar sagði Tíminn Þjóðviljanum og Morganblaðinu hafa tveir íslenskir stjórnálamenn ársins 1949 verið spurdir alits a skýrslum einkals.

Eftir að skrif þessi birtust i

Íslenski utanrikisráðherrann var eini íslenski ráðherrann sem létt í ljós þá skoðun að aðildin að NATO væri nauðsynleg vegna stjórnmálastarfsemi íslenskra sósialista.

Urklippa úr Þjóðviljanum seint í mars 1949

Bjarni Benediktsson

Emil Jónsson

Eysteinn Jónsson

ofangreind meginatriði, og til viðbótar má benda á, að það er vegna NATO-samningsins sem Kissinger utanrikisráðherra hefur að undanförnu haft í hótunum við erlenda sósialista, einkals italska.

Eftir að skrif þessi birtust i Þjóðviljanum og Morganblaðinu hafa tveir íslenskir stjórnálamenn ársins 1949 verið spurðir alits a skýrslum einkals.

I viðtali við Þjóðviljanum sagði Eysteinn Jónsson að hann hefði aldrei hvorki fyrri né síðar talið neina hættu á því að íslenskir sósialistar beittu ofriki til þess að komast til valda. Og Stefán Jóhann Stefánsson, forsætisráðherra árið 1949, sagði í blaðavíðtali að kommúnistaótti bandaríkjamaðanna hefði allstæðar vaðið uppi á þessum tíma, en hann hefði ekki fest trúnað á slikefirrur.

I bandarísku skýrslunum er gefið í skyn að það hafi verið í einkaviðræðum Bjarna Benediktssonar og bandarískra ráðamanna sem það kom fram að hann óttalist kommúniska valdatöku á Íslandi. Og svo mikil er vist að það vakti mikla athygli 1949 að Bjarni Benediktsson og Thor Thors sátu einkafundi með Dean Acheson

utanrikisráðherra bandaríkjamaðanna í mars 1949 og þar fengu samráðherrar Bjarna, sem einnig voru staddir í Washington, hvergi að koma næri.

Betta kom fram í blöðum á árinu 1949, ma. i þeiri úrklinpu sem hér birtist í dálkum þessum úr Þjóðviljanum frá þessum árum. Og enn á hún jafnvæli viðspurningin sem borin er fram í fyrirsögn þessarar 27 ára gömlu fréttaklausa: „Hvað sagði Bjarni Benediktsson við Acheson sem Eysteinn og Emil máttu ekki heyra?“ Engar skýrslur hafa verið birtar um þennan einkafund Bjarna og Achesons — en vafalaust eru einhver efnisatriði úr þeim í skýrslunum um afstöðu Bandaríkjanna til Íslands frá þessu örlogaríka ári Islandssögunnar.

CIA á Íslandi

Greinar Björns Bjarnasonar breyta til þessa engu um leyniskýrslurnar, enda tala þær skýrast sjálfar og þurfa vart útlegginga við. Og það er heldur ekki á færi Björns né nokkurs

annars að breyta þarna nokkru um — staðreyndirnar breytast ekki þrátt fyrir þrjá eða fleiri langhunda í Morganblaðinu.

Það var í skýrslu Öryggisráðs Bandaríkjanna 1949 sem rætt var um nauðsyn þess að gera áætlun gegn íslenskum sósialistum. Þó að greinar Björns Bjarnasonar séu langar og leiðinlegar læðist þar með einn og einn fróðleiksmoli, tam. þessi: „Öryggisráð Bandaríkjanna var stofnað að tillögu Trumans Bandaríkjaforseta, með lögum árið 1947, en þau lög mæltu einnig fyrir um stofnun CIA, leyniþjónustu Bandaríkjanna, sem starfar undir eftirliti öryggisráðsins.“

Það var með öðrum orðum yfirstjórn CIA sem lagði á ráðin um það hvernig vinna skyldi á Íslandi gegn stjórnmálaáhrifum sósialista og hvernir skyldu hafa framkvæmt þá áætlun á Íslandi? Nú, auðvitað CIA, hin alræmda leyniþjónusta bandaríkjamaðanna. Það er hún sem á síðustu áratugum hefur skipulagt áróður gegn sósialistum um allan heim — líka á Íslandi.

—s.

... OG SKORIÐ

Lørdag 11. og søndag 12. juli 1970

Nr. 235, 74. årgang

Dagen
i dag
på
Dybbøl

I dag holdes den store genforeningsfest på Dybbøl. I den anledning følger med Kristeligt Dagblad et tillegg om genforeningen og udviklingen i Nordslesvig 1920-1970. Programmet for festlighederne, der for en stor del transmitteres i radio og TV, findes i tilægget.

Landbrugskrav om
gæste arbejdere

Arbejdsgiverformanden foreslår kompensationsudvalget ind til koordineret løsning for erhvervet

Op til høst stiger landbrugets mandskabsbehov, og landbrugets arbejdsgiverforeninger får i denne tid en række henvendelser fra enkelte landmænd og slagterier, der beder om fremmedarbejdere.

På den baggrund rejser formanden for Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, godsejer A. U. Juhl, Bjørnholm, nu krav om en koordineret løsning og foreslår kompensationsudvalget - Fællesudvalget for Landbrugets arbejdskonelige spørgsmål - kaldt ind.

Hvem skal betale?

A. U. Juhl siger til Kristeligt Dagblad: De mange henvendelser gør det nødvendigt, at vi finder sammen om en løsning i stedet for at tale i øst og i vest. Vores problem er, at de fremmede arbejdere må have en indkøringsperiode, hvori de lægger til at tilpasse sig rytmen i dansk landbrug som det danske sprog. Men hvem skal betale for det? Som det ligger må arbejdsgiveren simpelthen fra første dag betale tarifmæssig løn. Og vi er bange for, at der er noget om den formodning, at en del fremmedarbejdere vil tage job i landbruget i håb om - efter overgangsperioden - at kunne vandtill industrien. Arbejdsgiverforeningerne har længe overvejet en henvendelse til arbejdsministeren, men jeg mener nu, det vil være heldigt, om alle de interesserende instanser i kompensationsudvalget søger en fælles løsning, og jeg opfordrer derfor til udvalgets indkaldelse. Vore erfaringer viser ivrigt, at det går ganske godt med fremmede arbejdere, hvor de er samlet flere på en arbejdsplads. Et der derimod kun én mand på en plads, er han i fare for at blive isoleret, dels fordi han er fremmed, dels fordi han ikke mestrer vort sprog. Oprindeligt havde vi troet, at nedlæggelsen af små brug ville medføre, at landmændene herfra ville søge til større gårde og slagterierne, men sådan gør det ikke. De søger helst til industrien, og det forhold må vi så tage til efterretning, slutter godsejer A. U. Juhl sin udtalelse.

I tilslutning hertil kan nævnes, at kompensationsudvalget, der tæller repræsentanter for landboforeninger, landbrugsråd, arbejdsgiver-

foreninger og andre interesserende, har gædejeren Anders Andersen til formand. Næstformanden er godsejer A. U. Juhl.

bro.

VEJRET

Udsigt gældende til natten mellem lørdag og søndag for Jylland, Øerne og Bornholm: Frisk vestlig mod sydvest drejende vind, delvis blæst, med ret uændrede temperaturforhold. Maksimumstemperaturer på 16 til 21 grader, vekslende skydekkede og til tider byger, især om dagen. Vejrudsigt for søndag: Vestlig vind, temperaturer omkring 16-18 grader, især om aftenen.

Ugebladet Nye Tiders kommentar

er den hidtil mest positive sovjetiske

reaktion på det amerikanske forslag.

Bladet undgår omhyggeligt en direkte

afvisning af de amerikanske planer.

Fhv. økonomiminister Ivar Nørgaard, der selv underviser på skolen siger til Kristeligt Dagblad at det ikke er svigende vilje eller lyst, der nævner billede, men de underordnede mangler tro på, at deres styrelever vil tillade dem at deltage eller bagetter tillade dem at gøre brug af den viden, de har fået.

Kun de overordnede

Udtalelsen falder efter meddelelsen fra Arbejdsministeriets administrationsdepartement om, at der siden kursernes oprettelse ved Forvaltningshøjskolen i 1966 kun har været holdt 9 med i alt 180 deltager. I 1968/69 har kursisttallet været 40, og det finder Folketingets udvalg om rationalisering af statsadministrations lovlighedspræsident. Det viser sig nemlig også, at 70 pct. af kursusdeltagerne har været akademikere og alle i overordnede stillinger.

Få og små præmier

En vej frem kan blive chefkursus, Forvaltningshøjskolen holder. Her kan vi påvirke de overordnede i en positiv retning, men jeg må tilføje at det er forståeligt,

at styrelsen ikke vil give kursisten arbejde eller job, som hans nye uddannelse gør ham egnet til. Man frygter altså i det hele for en manglende positiv indstilling.

Derfor ydes for få og for små præmier. Da jeg som lønningsminister indførte ordningen, regnede jeg med ganske andre beløb og med en klar offentlig interesse om dette projekt, der siger på at give skatteydere fuld valuta for deres penge. Jeg er skuffet over administrationen af ordningen, der nu fører en hensyngende tilværelse. Nu tager vi sagen op i folketingsudvalget. Det er min opfattelse, at sagen er grebet urationelt an. Alene fordelingen på flere instanser i Centraladministrationen er forkert. Ordningens administration må centraliseres i Lønningsministeriet, hvor Forvaltningshøjskolen også bør høre under. Den er i dag placeret under Arbejdsministeriet. Som eksempel på plantosheden kan jeg endelig nævne, at administrationsdepartementet holder under Arbejdsministeriet, mens udvalget vedrørende arbejdsvurderingen er under Lønningsministeriet, slutter Ivar Nørgaard.

bro.

Sovjet om USA'sfredsplans

MOSKVA, fredag: Den seneste amerikanske plan for en våbenstilstand i Mellemøsten, fulgt op af forhandlinger, er det nærmeste, et amerikansk fredsforslag endnu er kommet til de arabiske landes målsætning, hedder det i en kommentar i et sovjetisk udenrigspolitisk ugeblad i dag.

Ugebladet Nye Tiders kommentar er den hidtil mest positive sovjetiske reaktion på det amerikanske forslag. Bladet undgår omhyggeligt en direkte afvisning af de amerikanske planer.

og artiklen indeholder ingen af de sædvanlige polemiske udfald mod USA.

Men den understreger dog, at det amerikanske forslag ikke er nærliggende nok. Imidlertid antyder den også, at Sovjetunionen i hvert fald er rede til at droje forslaget.

Den sovjetiske artikel indeholder intet om nye sovjetiske forslag til løsning af mellemøstkrisen, der ifølge

U Thant indeholder nys konkrete enkelheder. (Reuter).

I sin omtale af den amerikanske fredsplans, som den er blevet refereret i den vestlige presse, peger Nye Tider på, at den intet siger om israelsk tilbagetrækning fra Golan-højderne.

Derimod roste artiklen det amerikanske forslag, fordi det ikke indeholder det sædvanlige krav om direkte israelsk-arabiske forhandlinger, og israelsk-arabiske forhandlinger, og fordi det forudsætter, at Israel erklaerer sig villigt til at romme de erobrede arabiske områder. (Reuter).

90.000 kroner i
gaver og aktier til
Kristeligt Dagblad
- se side 3

A propos ungdomsoprøret

En af de titusinder af unge, der deltager i Det ny Samfunds sommerlejr i Thy. En af de unge, der protesterer mod det bestående samfunds normer. Les i artiklen side 13, hvorfor de unge gør oprør, og hvordan deres protest manifesterer sig - om butikstyven, der stjæler for at vise sin holdning, om Satan-dyrkelse, mikro-makro-mad og generationskloften i dag

Islands statsminister
og true indebrændt

Natlig katastrofe under overnatning i »Kongehuset« kostede også statsministerparrets barnebarn livet

REYKJAVIK, fredag: Island blev i dag lammet af sorg ved meddelelsen om, at landets populære statsminister Bjarni Benediktsson, hans hustru Sigridur Björnsdóttir og barnebarnet Benedikt natten til fredag var indebrændt i det statsejede sommerhus på Thingvallalæssetten, »Kongehuset«.

Præsident Kristjan Eldjarn sammenkalde i eftermiddag regeringen og bad justitsminister Johann Hafstein, der er viceformand for Selvstændighedspartiet, om at overtage statsministerposten og danne en ny regering. Hafstein bliver dog næppe statsminister. Interessen samler sig i højere grad om Reykjaviks unge borgmester, Geir Hallgrímsson, der har skabt sig en meget betydelig position i Selvstændigheds-partiet, og ved kommunevalget fornylig vandt en stor personlig sejr.

Den voldsomme brand i den stats ejede sommervilla af træ på Thingvallalæssetten, ca. 60 km uden for Reykjavik, blev kl. 1.40 i morges opdaget af tre hollandske turister, hvis telt i den kraftige blæst med snefog var væltet.

De troede først at det drejede sig om en brand i et ubebudt hus, og gik nærmere for at se efter, da de ikke hjalp med at slukke branden.

Bjarni Benediktsson

Iden havde imidlertid fået vold som fat i træhuset, næret af den kraftige blæst. Pludselig skete en voldsom ekspllosion, der blæste taget af huset. Branden var samtidig blevet observeret af pastor Eirikur Eriksson på Tingvallagården, som ligger nær brandstedet. På det tidspunkt var det gennem sommerhus af træ, bygget 1907 som bolig for de danske konger. (RB).

ORDET

Guds rige skal tages fra jer og gives til et folk, der bærer dets frugter. (Mt. 21,43)

Det er konklusionen på lignelsen om de onde vingårdsmænd. Jesus har i et kort, stærkt rids, i lignelsesform givet sit syn på Israels historie. Han har fortalt om en vingårdsejer, som lejede sin vingård ud til vingårdsmænd. Da vinhesten var inde, sendte han bud efter den aftalte del af høsten, men de ænsede ikke hans bud, slog nogle, drabte andre. Han sendte andre, men det gik dem ikke bedre. Til sidst sendte han sin sør, men ham slog de ihvel, idet de tænkte så at være i fred. Men det gik dem ilde og vingårdens blev taget fra dem.

Det var ikke til at tage fejl af Jesu mening. Gud havde sluttet sin pact med Israel, men de havde ikke ænset den. Gennem sine profeter havde Gud kaldt dem tilbage til pagten, men de havde forfulgt profeterne. Nu slynger han dem i synet, hvad de vil gøre ved ham; når sonnen kommer, vil de dræbe ham. Jesus tirrer dem ind.

opgøret, men siger også klart, hvad følgen vil blive: Riget skal tages fra dem og gives til et andet folk, som vil bære dets frugt.

Når den ældste menighed bevarede og nedskrev denne fortælling, var det ikke for at hænge det jødiske folk ud og sige: »Der kan I se. Sådan var de. Det er ikke gået dem anderledes, end det var forudsagt, og som de har fortjent.« I Det nye Testamente har fortellingen et andet sige: Som det gik den gamle pagts folk, kan det også gå den nye Pagts, den kristne kirke. En menighed og et folk, som har fået den kristne dåb og evangeliet betroet, men ikke tager det alvorligt, ikke bærer evangeliet frugt, kan miste det igen. Gud kan etter engang tage sin pagt fra et folk, som ikke bærer dens frugt, og give den til en anden.

Historien standser ikke. Gud er den samme. I uendelig tåmod og nåde kalder han et folk ind i sin pagt til et liv under hans nåde og vilje. Men gør man ikke noget ved det, mister man det igen. Det er alvoret ved at have med Gud at gøre.

HELSTEGTE GRISE hørte naturligvis med til FPFs primitivlejr i trainingscentret i Vork.. - Inde i bladet kan De se mere om de 1400 piger landslejr-uge

I uendelig tåmod og nåde kalder han et folk ind i sin pagt til et liv under hans nåde og vilje. Men gør man ikke noget ved det, mister man det igen. Det er alvoret ved at have med Gud at gøre.

Det historien standser ikke. Gud er den samme. I uendelig tåmod og nåde kalder han et folk ind i sin pagt til et liv under hans nåde og vilje. Men gør man ikke noget ved det, mister man det igen. Det er alvoret ved at have med Gud at gøre.

Det historien standser ikke. Gud er den samme. I uendelig tåmod og nåde kalder han et folk ind i sin pagt til et liv under hans nåde og vilje. Men gør man ikke noget ved det, mister man det igen. Det er alvoret ved at have med Gud at gøre.

Landesorg i Island

Det islandske folk forenet i sorgen over tabet af statsminister Bjarni Benediktsson – en sjældent udrustet politiker og stærk personlighed

Som en løbeild gik budskabet i går formiddag over Island, at statsminister Bjarni Benediktsson, hans hustru og et barnebarn var omkommet under en brand.

Islandsgerning er et politiserende folk, og den politiske debat er ofte både personlig og usørnlig. Men bag alle meningsforskelle var Bjarni Benediktsson respekteret og vellydt – nationen følte sig tryg ved, at denne lille, energi- og viljefyldte personlighed sad ved statskibets ror. Man vidste, at hans hederlighed og gode vilje var hævet over al tvivl, og at hans var sjeldent veludrustet til at manøvære det islandske statskib uden om de mange skær og farer, det er dets lod at seje i.

★

Bjarni Benediktsson gjorde sig allede i en ung alder bemærket. Han blev juridisk kandidat som 22-årig, og kun 24 år gammel udnevntes han til professor i retsvidenskab. Allerede da havde politiken tag i ham. Han var blandt det konservative parti, Selvstændighedspartiets lovende, unge kræfter, og i 1940 forlod han den videnskabelige lo-

bebane for at blive borgmester i Reykjavik – den yngste i landets historie.

Borgmesterhvervet i Reykjavik er indflydelsesrigt. Mellem en trediedel og halvdelen af Islands befolkning bor i Reykjavik, som er vokset hurtigere end resten af hovedstæder i verden. Da Bjarni Benediktsson blev deres forstemand var der krigstid, og alvorstunge problemer skulle løses.

Det viste sig snart, at Bjarni Benediktsson var den rette mand til at gå i kast med dem, og han hostede almindelig anerkendelse for sin dygtige administration.

Det var imidlertid landspolitikken, som havde hans største interesse. Han fik stede i Altinget, og i 1947 blev han minister første gang. Udenrigspolitikken og retsvæsenet blev hans områder, siden blev han undervisnings- og kirkeminister, og fra 1965 statsminister. Ialt var han minister i 20 år. I en kort periode – under Herman Jonassens regering – var han politisk chefredaktør af Morgenbladet.

★
Ikke mindst som udenrigsminister blev Bjarni Benediktsson kendt

Islands omkomne statsministerpar, Bjarni Benediktsson og fru Sigríður Björnsdóttir

En stærk personlighed

Af ambassadør Sigurdur Bjarnason

Statsminister Bjarni Benediktsson nære ven og meningssælle, ambassadør, tidligere altingsmand Sigurdur Bjarnason, København, udtales ved den islandske statsministers død:

De tragiske begivenheder på Thingvelli ved tre tiden sidste nat, har rystet mig dybt. Statsminister Bjarni Benediktsson og hans frue, Sigríður Björnsdóttir, var nære venner af min familie og mig.

Det islandske folk har ved Bjarni Benediktssons død mistet en fremragende leder. Hans realistiske politiske sans trængte hurtigt frem til sagens kærlige. Hans klare hjerne havde et usædvanligt overblik over hver en vansklig sag. Deraf faldt det ham oftest lettere end de fleste at bidrage til problemernes løsning. Han var foruden at være en fremsynet politiker, også en fremragende jurist og videnskabsmand. Der foreligger efter ham en omfattende juridisk litteratur. Af personlig erfaring kan jeg berette, at han som juridisk professor var en fortæflig lærer.

Bjarni Benediktsson blev betroet mange høje embeder af sit folk. Han blev landets yngste professor. Han var borgmester i Reykjavik i otte år og minister i tyve år. Udenrigsminister var han i mange år og Islands statsminister siden året 1965. Han var den mand, som i høj grad bidrog til at lægge linierne i islandske udenrigspolitik i vor unge republikskonstituering.

Danmarks ven

Af fhv. kirkeminister Carl Hermansen

Statsminister Bjarni Benediktssons død er ikke blot et stort tab for Island, men hele Norden har grund til at sørge over dette tragiske dødsfald.

Bjarni Benediktsson var en af dem, der klarest indså, at Island må bemale sig til Norden for ikke at bli ve amerikaniseret, en fare der på mange måder kunne synes nærliggende i kraft af det nære naboskab med Keflavik-basen.

For Bjarni Benediktsson var Islands fastholder ved Norden intet mindre end et spørgsmål om liv og død. Og inden for Norden var det ikke mindst Danmark, der havde hans kærlighed. Typisk for ham var det, at han talte et lydefrit dansk. Ved den islandske præsident Sveinn Björnssons begravelse i 1952 var Bjarni Benediktsson udenrigsminister. Ved begravelsen bar han kun én orden, nemlig Storkorset af Dannebrog. Dette siger i virkeligheden meget om Bjarni Benediktsson og om hans syn på det nordiske i almindelighed og det danske i særdeleshed.

CARL HERMANSEN

Torden-vejret kostede 16-årig lærling livet

Hele landet hærgedes natten til fredag af det kraftige uvejr, og flere bygninger nedbrændte

Uvejret, som torsdag aften og natten til fredag drog hen over flere egne af landet, kostede et menneske livet og resulterede i adskillige lynbrande.

Sammen med professor, dr. jur. Gunnar Thoroddsen – den senere ambassadør i København, der nu er højesteretsdommer – var Bjarni Benediktsson kronprins i Selvstændighedspartiet. Thoroddsen efterfulgte Benediktsson som Reykjaviks borgmester og i Olafur Thors' sidste regering var Thoroddsen finansminister, medens Benediktsson var justits- og kirkeminister. Ved Olafur Thors' død valget som statsminister på Bjarni Benediktsson, medens Gunnar Thoroddsen blev stedhedsminister næstformand.

Sjældent har to så forskellige personligheder efterfulgt hinanden i en statsministerstol. Hvor Olafur Thors var den smilende, den udadvendte, den smidige og charmerende, der underinden ved en kvik replik kunne overvinde en vanskelighed, var Bjarni Benediktsson den indadvendte grupper.

★

Statsminister Benediktsson havde en tung gang på jorden. Hans lille travle skikkelse, det store, tunge hoved, der ligesom var for stort og tungt til kroppen, illustrerede, hvem man havde for sig: En mand, der ikke tog let på tingene, som skydede de nemme løsninger, som ønskede at gå bag problemernes facade, og som altid forte en dialog med sig selv.

Han kunne have været matematiker, filosof – eller skakspiller. Han var strategen i islandsk politik. Nogen typisk politiker var han ikke, og hvor populær i almindelig, flad forstand, han var, er nok et spørgsmål. Han hverken kunne elle: ønskede at sælge sig selv og sin politik fra en fjernsynskærm. – Hvor mange egentlige venner, han havde, er nok også et spørgsmål. Men de få, han åbnede sig over for, lærte et sjældent helstørt og rigtudrustet menneske at kende. På lange ture på den skønne Thingvelli-slette som han elskede, indviede han de udvalgte i sine tanker – og hvad enten, der var politik, kunst, historie, filosofi eller religion, fornemmedes hans selvstændige, grundige natur.

Der var sind i ham, og der vil gå sagn om ham.

B. A. K.

Erklæringen, der blev offentliggjort i går, hedder det bl.a., at arbejdsmændstillsfolk på Lindoværftet på det kraftigste må protestere mod den af LO indgåede aftale med arbejdsgiverne om bod for arbejdsmædægelse med samme storrelse.

Erklæringen slutter: »Vi opfordrer herved alle til sammen med os lønmodtagere at få ændret det arbejdslige system, da LO ikke ønsker dette ændret. (RB).

ULDUM HØJSKOLE 7171 ULDUM

IDRÆTSHØJSKOLEN GERLEV

4200 Slagelse

RØDKILDE HØJSKOLE

FORSKOLE FOR VORDENDE SYGEPLEJEELEVER
5 måneders kursus fra 1. februar og 1. august

Forstander Aage Bojsen Møller, Stege

Hillerød Flytteforretning

v/ J. P. Windum

Flytning med store, moderne busser

Mobeltransport ugentlig

SJÆLLAND – FYN – JYLLAND

Tlf. (03) 26 05 74 . (03) 26 17 95

Einkaskjalasath Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kulturfonden har uddelt fire priser for byggeri

Ingen præmier til beboelses- eller erhvervsbyggeri på grund af ringe kvalitet inden for disse grupper

Københavns Kommunes Kulturfond har præmieret et offentligt byggeri og tre restaureringer af ældre ejendomme i det indre København, som er foretaget i 1969. Hver pris var på 4.000 kroner. Der blev ikke denne gang tildelt priser for kategorierne enfamiliehuse, beboelsesejendomme eller erhvervesejendomme, idet kulturfonden ikke fandt noget byggeri inden for disse grupper kvalificeret.

Ligeledes nedbrændt udængerne på et husmændssted på Store Gøgsigs Mark ved Tuen i nærheden af Tårnvedet. En del sække med NPK-godning på husmændstedet skabte tilfældigvis ingen fare, formentlig fordi der så godt som ingen vind var, og rogen fra de brændende stækk steg til vejs.

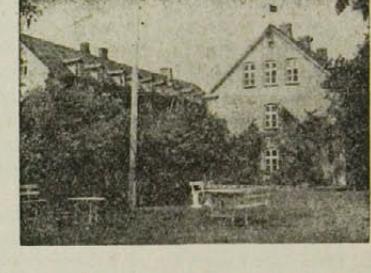
Ved Præstø i Bønsvig på Jyllands hovednedbrændte gærdej Carls Hansen med Socialministeriet som bygherre. Det store byggeanlæg på to etager roses for sin klare og harmoniske arkitektur, som passer ind i det omgivende kvarterers villa- og rækkehuseområde, ligesom man i bedommelsen af dette byggeri har lagt vægt på, at opgaven at indpasser en institution lige op ad Mindelunden, der lost glimrende ved bygningens beskedne højde-dimension.

Blindeinstituttet, som blev præmieret, er opført på Rymarksvej af arkitekt m.a.a. Peter Hvist og O. Molgaard-Nielsen samt ombygningen og restaureringen af huset Landemærket no. 55 foretaget af arkitekterne m.a.a. Hans Henrik Engquist og Karsten Ronnow med cand. mag. Leif Hasle som bygherre.

Endelig præmieredes restaureringer og ombygninger af huse i Valdemarsgade, som oprindeligt stammer fra 1700-tallet, foretaget af arkitekterne m.a.a. Peter Hvist og O. Molgaard-Nielsen samt ombygningen og restaureringen af huset Landemærket no. 55 foretaget af arkitekterne m.a.a. Hans Henrik Engquist og Karsten Ronnow med cand. mag. Leif Hasle som bygherre.

Tommerup Højskole

5633 – Knarreborg

Alm. højskole – forskole til HF-kursus og sygepleje.

Husholdningsklasse januar-maj og august-december.

Landbrugsklasse november-marts.

H. Lindskov Rasmussen
Telf. (09) 76 10 12.

Gælder det

TÆPPER, GARDINER, SENGEUDSTYR

SÅ GÅ I

TEXTILHØSET

OSTERGADE 5, TØNDER

Telf. (047) *2 19 65

LANDSDELENS STØRSTE UDVALG

BESTILLINGSKUPON

I henhold til offentligjorte tegningsindbydelse og efter at have gjort mig bekendt med selskabets vedtægter, tegner jeg mig for et aktiekøb af:

☐ Kr. 10.000,-	Beløbet ☐ indsendes pr. giro til postkonto nr. 124
☐ Kr. 5.000,-	☐ følger vedlagt i check
☐ Kr. 1.000,-	☐ fremsendes pr. postanvisning
☐ Kr. 500,-	☐ ønskes opkrævet
☐ Kr. 200,-	☐ vedlægges kontant

Navn: Stilling:

Adresse:

Dato 1970

Fremsendes til Kristeligt Dagblad, Frederiksbergsgade 5, 1360 København K

Sovjet interesseret i fortsat konflikt i Mellemste Østen

- Konflikt betyder, at Kremlin kan styre
- araberne

Af Erik Reske-Nielsen

Den såkaldte sovjetiske fredsplan for Mellemøsten ligger tilsyneladende ikke langt fra den amerikanske, som vi endnu ikke kender præcist og i detaljer. Heller ikke den russiske er offentliggjort i enkeltheder, og i den situation, som består, er det de hårfine nuancer, som tæller og ikke de brede penselstrog.

Sovjetunionens forslag rummer ikke noget banebrydende nyt, men gentager i det store og hele de tanker, der på forsættig måde tidligere er blevet fremført fra Moskva. Man ved om dem, at de har været uanvendelige for Israel, og intet tyder på, at de nu er blevet mere acceptable, blot fordi de er blevet samlet i den foreliggende plan.

Der ligger ingen garanti for Israels fortsatte eksistens som en selvstændig stat i de formuleringer, som Kremlin fremfører, og russerne ved meget vel, at det er umuligt for nogen israelsk regering at gå med til en fuldstændig overdragelse til araberne af de territorier, der blev erobret i Seksdageskrigen for tre år siden.

Israelerne ikke mørre

Først en total omkaftring af magtbalance kan gøre israelerne så mørre, at de rommer den gamle del af Jerusalem og opgiver Golanhøjderne, og ingen kan fortælle israelerne i et så med den yderste skepsis på værdien af FN-styrker i Gaza og ved Tiran-strædet. Erfaringerne fra 1967 viser, at de kan tjeneres, blot Nasser knipser med fingrene.

Man kan heller ikke forvente, at Israel på det nuværende tidspunkt skal være mere tilbøjelig til at godkende FNs resolutioner vedrørende Palæstina-flygtningene, end det har været i de sidste 21 år. Gennemførselen af dem i en form, som betyder massiv flytning af araberne til israelske områder, vil blot føre til, at Israels undermineres indefra og at de palæstinensiske partisanner får muligheder for at operere fra baser inden for landets egne grænser.

Siger ikke mod fred

• Den sovjetiske fredsplan siger derfor heller ikke mod at skabe fred

Mellemøsten. Dens formål er at holde konflikten i gang på et niveau, der passer Sovjetunionen, samtidig med, at den skal skabe en forhåbning hos amerikanerne om, at man virkelig kan komme til enighed i dette spørgsmål.

Det kan USA og Sovjetunionen ikke. De to magters interesser er diametralt modsatte i alt andet, end at de begge ønsker at undgå, at den mellemestlige konflikt optræffer til en konfrontation mellem de to supermagter. For Washington er der intet at hente gennem ufreden i Mellemøsten. Tværtimod trues vigtige amerikanske interesser af de fortsatte stridigheder, og for hvert år, der er gået, er USA's position i den arabiske verden blevet svækket som følge af konflikten.

Striden giver muligheder

For Sovjetunionen frembyder striden derimod store muligheder og hertil netop den bedste garanti for Israels fortsatte eksistens. Sålangen den israelske stat består, vil der være konflikt mellem araber og israelere, og ligeså længe vil det være muligt for russerne at fastholde positionen som araberne venner og velgøren med al den indflydelse, dette medfører i et af verdens strategisk vigtigste områder.

Moskovas fredsplan vidner om, at man forfølger netop dette mål, men den siger ikke meget om, hvilke langsigtede hensigter Sovjetunionen har i Mellemøsten. Man kan dog trygt gå ud fra, at det hverken er området omvendt til kommunismen eller Israels tilintetgørelse, som er Russlands målsætning. Derimod er det klart, at russerne er kommet til Egypten for at blive, og det må antages, at herredømmet over Suezkanalen er det, Moskva først og fremmest siger imod.

Som en voksende somagt må Rusland ganske naturligt tilskrive kanalen stor betydning, men den kan betragtes under to synsvinkler, som er nok så forskellige.

Suezkanalen kan vurderes som den naturlige udvaldsvej mod Det Indiske Ocean efter at Rusland i realiteten har gennembrudt barrieren ved de tyrkiske stræder og etableret sig i det vestlige Middelhav. Herfra vil russerne i stigende grad kunne gøre deres indflydelse gældende i Syd- og Sydostasien ganske som englænderne for dem, og på samme måde synes Østasien at ligge inden for russisk rekkevidde.

Kina udfordres

En sådan ekspansion betyder udfordring til mange sider, ikke blot over for USA og Storbritannien, men tillige over for Kina og mange udviklingslande.

Kanalen er imidlertid også en sluse for strømmen af mellemøstlig olie til de vesteuropæiske landes industrier, deres forsvarssystemer og deres transportapparater. Nu som før er den mellemestlige olie blodet i Natos årer, og selv om supertankerne har vist, at de kan klare forsyningerne, vil en genåbnet Suezkanal alligevel have overordentlig stor betydning for olietransporten og dermed for de vesteuropæiske landes sikkerhed og velværd.

Sovjets hensigter

Derfor er problemet om Sovjetunionens intentioner af helt afgørende betydning for vurderingen af situationen. Hvis det er Kremls mål at få greb om oliehanerne, er der lagt op til den store konfrontation mellem Øst og Vest, men er det Asien og Afrika, russerne siger mod som briternes arvtagere, abner der sig helt andre perspektiver. Måske endda i det lange løb endnu farligere.

Det omkomne islandske statsministerpar, Bjarni Benediktsson og Sigríður Bjarnsdóttir

Brandt for retten anklaget af CDU for at tale usandt

Fra Jyllands-Postens korrespondent

Bonn, fredag

Forbundskansler Willy Brandt var ikke modt frem i femte civilkammer i landsretten i Bonn i dag, hvor en civilproces, anlagt af den kristelige-demokratiske union mod kansleren tog sin begyndelse.

CDU forlanger, at Brandt skal tilbagekalde påståede mistillid til den socialdemokratiske landsregering.

Brandt fremsatte udtalelsen herom under den hede valgkamp forud for valgene i tre delstater på et socialdemokratisk valgmøde i industribyen Bielefeld i Nordrhein-Westfalen.

CDU bragte omgangsagen frem i en debat i forbundsdagen og forlangte af kansleren, at han skulle fortælle, hvor han havde den historie fra.

Willy Brandt henviste til, at han havde fået oplysninger herom fra partiets forretningsfører, Hans-Jürgen Wischewski, og ikke havde nogens grund til at omstyrte det militære regime.

En 27-årig arbejdsmand og en student fik holdsvids 13½ års os 12 års fængsel.

Yderligere tre fælles mellem fire og fem års fængsel. De var anklagede for samme forslag. En af de anklagede sagde i retten: "Undersøgelsesforsørene var usædfulde i os."

Den ene af de to hårdest domte, arbejdsmanden Theologos Psarades, erkendte sig skyldig og sagde, at han har kæmpet på alle arbejdspladserne vegne for at få det militære styret væltet. (Reuter)

Domme på fængsel

i 13 og 14 år

i Athen-retssag

En militær domstol i Athen idemot i dag lo kommunister langvarige fængselsstrafe for sammensværgelse med henblik på omstyrte det militære regime.

En 27-årig arbejdsmand og en student fik holdsvids 13½ års os 12 års fængsel.

Yderligere tre fælles mellem fire og fem års fængsel. De var anklagede for samme forslag. En af de anklagede sagde i retten: "Undersøgelsesforsørene var usædfulde i os."

Den ene af de to hårdest domte, arbejdsmanden Theologos Psarades, erkendte sig skyldig og sagde, at han har kæmpet på alle arbejdspladserne vegne for at få det militære styret væltet. (Reuter)

Willy Brandt lod sig i retten repræsentere af partiets advokat Erich Schuman, en ret ukendt sagfører fra Bonn, der omgående blev forvillet i en taldead med CDU-sagføreren den prominente juridiske professor Hans Dahs.

I sit opлаг konstaterede professor Dahs, at Willy Brandt i sin skriftlige erklæring over for retten stadig ikke havde anført noget bevis for sin påstand, men så kastede Brands advokat sine trumper på rettens bord:

Den, der forlanger en udtalelse tilbagekalde, må selv skaffe bevis for, at udtalelsen er usand.

Retsformanden, Karl-Ernst Dicke-scheid, tilkendte Brandt og hans sagfører sejren for første runde af den sikkert langvarige holmgang. Han konstaterede, at den af den vestiske højesteret i Karlsruhe udviklede retspraksis ganske rigtigt pålægger den klagende part bevisbyrden.

Mens CDU-advokaten erklærede til slut at rede til at føre et halvt hundrede vidner for, at Brandts påstand er urigtig, vil SPD-advokaten først føre vidner, dersom det bliver nødvendigt.

Neste runde i CDU-processen mod Brandt er fastsat til den 16. oktober, men der vil løbe meget vand i Rhinen, før sagen kan ventes afsluttet. F. S.

Kontrol med våben

Overenskomsten understreges også forbudet mod at bære våben på offentlige steder og mod brugen af køretøjer uden nummerplader. Den militære træning med skarp ammunition og opbevaringen af ammunition og sprængstoffer i beboede områder forbides også.

Partisanerne må efter overenskomsten heller ikke oprette baser i jordanske byer. Herfra er dog undtaget partisan-militærs, der bl. a. gjorde sig bemærket ved at spille en ledende rolle i sidste måneds indre uroligheder.

Aftalen giver dog Hussein den indrommelse, at en fælles komité under hærmændene skal afgøre, hvilke militærbaser der må oprettes efter overenskomsten.

Til slut forpligter partisanerne sig til at anerkende Jordans suverænitet, til at respektere landets love, til at udlevere lovovertredere til de jordanske myndigheder og til at nægte alle i den vænnerpligtige alder optagelse i partisangrupperne.

Cairo-plettskud

Cairo-dagbladet "Al Ahram"s chefredaktør Mohamed Heykal, der også er Egyptens minister for national vejledning, skriver i sit blad, at landets sovjetisk-hyggede SAM-raket-luftværve har nedskudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israelske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkanalen i de første luftkampe siden påstandene om, at et sovjetisk-egyptiske raket-luftværve har skudt et avanceret elektronisk udstyr israelsk spionfly med 12 officerer om bord. Dette afvises i Tel Aviv som "det rene trov!" af en højststående militær talsmand, der også tilbagavejser de egyptiske påstande om, at 47 israelske fly er skudt ned siden den 1. januar. Seks israelske fly er gæst tabt i år, siger israelsk mand.

Israeliske fly skød fredag tre egyptiske MiG 21-fly ned over Suezkan

Morgunblaðið

Útgefandi hf. Árvakur, Reykjavík.
 Framkvæmdastjóri Haraldur Sveinsson.
 Ritstjórar Matthías Johannesson.
 Eyjólfur Konráð Jónsson.
 Þorbjörn Guðmundsson.
 Fréttastjóri Björn Jóhannsson.
 Auglýsingastjóri Ámi Garðar Kristinsson.
 Ritstjóm og afgeiðsla Aðalstræti 6. Sími 10-100.
 Auglýsingar Aðalstræti 6. Sími 22-4-80.
 Askriftargjald 165,00 kr. á mánuði innanlands.
 I lausasölu 10,00 kr. eintakið.

VINARHUGUR

Vegna hins sviplega fráfalls forsætisráðherrahjónanna, dr. Bjarna Benediktssonar og Sigríðar Björnsdóttur og dóttursonar þeirra, Benedikts Vilmundarsonar, hafa aðstandendum þeirra, ríkisstjórn Íslands, Alþingi og sendiráðum Íslands erlendis, borizt fjölmargar samúðarkveðjur. Erlendir þjóðhöfingjar og þjóðarleiðtoga og fjölmargir aðrir, hafa vottað aðstandendum og íslenzku þjóðinni allri, samúð sína vegna hins hörmulega slyss. Sá samhugur og sú vináttar, sem fram kemur í garð Íslendinga í þessum kveðjum, er Íslendingum mikilsverð.

Viðbrögð erlendra blaða við þessum hörmulegu tíðindum um miðvöll Norðurlönd, i Bretlandi, Bandaríkjum.

unum og viðar eru glöggt merki um það traust og þá virðingu, sem dr. Bjarni Benediktsson naut á alþjóðavettvangi. Ummæli erlendra stjórnmalaleiðtoga og vina Íslands erlendis um hinn látna þjóðarleiðtoga, hafa snortið íslenzku þjóðina djúpt.

„Það er stundum sagt, að íslenzku þjóðinni sé helzt að líkja við stóra fjölskyldu. Sannleik þeirra orða skynjum vér bezt á stundum mikilla tíðinda til gleði eða sorgar,“ sagði forseti Íslands, herra Kristján Eldjárn, í ávarpi sínu til þjóðarinnar sl. fimmtdag. Þessi stóra fjölskylda þakkar þann vinarhug, sem henni hefur verið sýndur, síðustu daga.

Aukin aðstoð við námsmenn

Ríkisstjórnin hefur nú tekið ákvarðanir um fjárveitingatillögur til láanasjóðs íslenzkra námsmanna, sem settar verða fram í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 1971. Ljóst er, að um verulega hækkan verður að ræða á framlagi ríkissjóðs, sem nú mun hækka úr 58 milljónum króna í 90,4 milljónir króna. Eftir þessa fjárveitingu verður ráðstöfunarfé láanasjóðsins tæpar 135 milljónir króna, en var á þessu ári 86 milljónir króna. Þetta aukna ráðstöfunarfé, sem sjóðurinn ræður nú yfir, mun gera það kleift, að hækka til muna lánschlutfall af svonefnndri umframfjárförf. Þetta verður til þess, að námsaðstoðin fyrstu námsárin verður bætt til mikilla muna. Nú munu sömu reglur gilda um lán til námsmanna hér heima og erlendis. Lán til námsmanna á fyrsta námsári munu til að mynda nema 60 hundraðhlutum af umframfjárförf í stað 30 til 40 hundraðhluta áður. Gert er ráð fyrir því, að nokkur hluti lánnanna verði greiddur við upphaf skólaárs, sem ekki hefur þekkt fyrir.

in fjárlunum. Stúdentar hafa barizt ákaft fyrir því, að þessu marki yrði náð. Ljóst er, að með þessum ákvörðunum hefur verið stigið stórt skref í þá átt. Hitt er deginum ljósara, að þetta er einungis áfangi að því marki, að námslánin nemi allri umframfjárförfinni eins og lögum mæla fyrir um.

Námsmenn hafa átt við mikla fjárhagserfiðleika að etja að undanförnu, einkanlega á þetta við um íslenzka námsmenn erlendis. Á þessu ástandi hefur nú verið unnin nokkur bót. Stúdentar við Háskóla Íslands hafa fylgt eftir kröfum sínum af mikilli festu og þunga, en þeir hafa háð malefnalega baráttu á lýðraðislegum grundvelli. Stúdentarnir hafa kynnt aðstæður sínar af vandvirki og rökfestu, enda hefur ríkisstjórnin nú orðið við öllum óskum láanasjóðs íslenzkra námsmanna. Þessi árangur næst þrátt fyrir frumhlaup nokkurra námsmanna. Malefnabaráttu íslenzkra stúdenta hefur hlotið viðurkenningu.

Ríkisstjórnin hefur tekið á þessu máli af festu, og bendir það ótvíraett til þess, að hún muni halda áfram á sömu braut, þar til markmiði laganna um námslán og námsstyrki hefur verið náð að fullu.

Erlend blöð um harmleikinn á Pin Nafn Bjarna Benedikts unga íslenzka lýð

FRAFALL dr. Bjarna Benediktssonar, forsætisráðherra, eiginkonu hans, frú Sigríðar Björnsdóttur og dóttursonar þeirra, Benedikts Vilmundarsonar, var forsíðuefni blaða á Norðurlöndunum og viðar, svo sem í Bretlandi, Frakklandi og Bandaríkjunum. Jafnframt hafa birzt í þessum blöðum greinar um starfsferil dr. Bjarna Benediktssonar. Í Norðurlanda-blöðunum er lögð áherzla á framlag hans til norrænnar samvinnu og viðleitni hans til þess að efla tengsl Íslands við hin Norðurlöndin, en annars staðar er sérstaklega vakin athygli á þætti hins látna forsætisráðherra í vestrænni samvinnu.

Hér fer á eftir frásögn af ummælum blaða í ýmsum löndum í lauslegri þýðingu.

DANMÖRK

Slysið á Bingvöllum var aðalfrétt á forsíðu Berlingske Tidene sl. laugardag og á leiðarasiðu blaðsins voru birtar greinar um dr. Bjarna Benediktsson eftir Sigurð Bjarnason, ambassador, og Kristian Asbæk ásamt ummælum danskra stjórnmalamanna. Grein Kristian Asbæk ber fyrirsögnina: „Hann færði Ísland nær Evrópu. Ísland hefur misst óvenju mikilhæfan forystumann.“ Í greininni segir m.a.: „Bjarni Benediktsson, forsætisráðherra, var sterkur persónuleiki, einn af áhrifamestu mönnum Íslands og Norðurlandanna ... Að eðlisfari var hann hreinræktaður Íslendingur. Hann var haldinn þeiri sjálftæðisþrá, sem er Íslendingum meðfædd, mótaður af

gamalli norrænni menningu föðurlands síns og hafði ríka þörf fyrir, að tryggja bjóð sinni farsæla framtíð ... Bjarni Benediktsson hafði til að bera mikinn myndugleik. Hann bjó yfir ríkum persónutöfrum, sérstaklega þegar hann brosti og gladdist en enginn efaðist um, að þar fór maður, sem vissi hvað hann vildi og hafði bæði kjark og hæfileika til þess að koma vilja sínum frám.“

Kristeligt Dagblad birti sama dag grein eftir aðalritstjóra blaðsins, Bent A. Koch, þar sem sagði m.a.: „Íslendingar hafa mikinn áhuga á stjórnmalum og stjórnmalabártan er oft persónuleg og höröð. En hvað sem öllum deilum leið, var Bjarni Benediktsson virtur og vel liðinn — þjóðin fann að hún bjó við öryggi, begar bessi bróttmikli og viljasterki persónuleiki hélt um stýri þjóð arskútunnar. Fólk vissi, að heið arleiki hans og góðvilji var hafinn yfir allan efa og að hann var óvenjulegum hæfileikum búinn til þess að sigla þjóðarskúturni fram hjá þeim skerjum og hætbum, sem á vegi hennar verða ... Bjarni Benediktsson valdi ekki fljótfornstu leiðina, hann hafnaði auðveldum lausnum en vildi komast til botns í þeim vandamálum, sem fyrir lágu. Hann hélt uppi stóðugum rókræðum við sjálfan sig.“

Hann hefði getað verið stærð fræðingur, heimspekingur — eða skálkmaður. Hann mótaði megin stefnumörk íslenzkra stjórnmalamaður. Hann var ekki venju legur stjórnmalamaður og það er spurning hversu vinsæll hann var í venjulegum skilningi þess orðs. Hann hvorki gat né vildi selja sjálfan sig og hug sjónir sinar í gegnum sjónvarpsskerminn. Það er sjálf sagt lika spurning hve marga

nána vini hann átti. En þeir fáu, sem hann opnaði sig fyrir, kynntust óvenju heilsteyptri og hæfileikamikilli mannesku. Í löngum gönguferðum um Pingvelli sagði hann nánustu vinum sinum hug sinn allan — hvort sem það var um stjórnmal, listir, sögu, heimspeki eða trúmál, einkenndust skoðanir hans af sjálfstæðu og kjarnmíku eðlisfari. Hann var skapsterkur maður og af honum munu fara sögur.“

Politiken birti sl. laugardag fréttagein eftir Frits Ahlström, en þar segir: „Bjarni Benediktsson var einn af áhrifamestu stjórnmalum önnur á Íslandi og tvimælalaust mestri leiðtogi, sem Sjálfstæðisflokkurinn hefur átt. Kreppan mikla í kringum 1930 hafði mikil áhrif á íslenzkt atvinnulíf; hún olli miklu verðfalli á íslenzkum útflutningsafurðum og bar með almennum afturkipp á vinnu-markaðnum. Öll þessu kynntist hinn ungi og bróttmikli, og síðar athafnasami, Bjarni Benediktsson. Þegar hann komst til valda jök hann þáttöku Íslands í alþjóðlegu samstarfi og varin að því að fá erlent fjármagn til Íslands. Þýðingar-

gvöllum:

ssonar tengt fyrsta aldarfjórðungi Óveldisins órjúfandi böndum

efnahagsstefnu íslendinga: úti lokun erlends fjármagns. Sviss neskt fyrirteki fékk leyfi til að byggja og eiga áver á Íslandi.

Dagblöð á Fjóni og Jótlandi minntust einnig Bjarna Benediktssonar itarlega sl. laugardag.

NOREGUR

Aftenposten i Oslo sagði sl. föstudag við lát Bjarna Benediktssonar: „Í Noregi og á Norðurlöndum verður hans sérstaklega minnzt vegna þess, að hann lagði svo ríka áherzu á að varðeita og treysta tengsl Íslands vð hinum norrænu þjóðirnar — á tímum þegar hið unga lýðveldi átti við mikla erfiðleika að stríða bæði efnahagslega og í viðleitni sinni við að skapa sér sess í samfélagi þjóðanna. Stefna hans var annars vegar sú að varðeita sjálfstæði Íslands og hin sérstæða menningarlega og sögulega arf en á hinn böginn gerði hann sér raunsæla grein fyrir nauðsyn þess, að Ísland tækji þátt í samstarfi þjóðanna beggja vegna Atlantshafs í öryggismálum og efnahagsmálum. . . . Í Noregi átti Bjarni Benediktsson marga vini, meðal stjórnálamannana og blaðamanna og annarra. Fjöl margar heimsóknir hans hingað til Noregs voru ekki eingöngu vegna opinberra erindagjörða. Honum var mikil i mun að treysta hin gömlu tengsl miði Noregs og Íslands og barðist fyrir því i rædu og riti. — Pégur hann gegndi forsetaráð herraembætti um skeið 1961 kom hann til Noregs til þess

maðurinn, sem rauverulega tekur ákvæðanir í ríkisstjórninni.“ Pégur hann mælti þessi orð bent; hann á Bjarna Benediktsson, Sú stefna, sem Ísland hefur fylgt síðstu 15 árin hefur að verulegu leytí verið mótuð af Bjarna Benediktssyni og markast af afstöðu hans til Íslands og stöðu þess í veröldinni.

I landi ákafra hugsjónamanна var hann raunseismaður, sem missti þó aldrei tilfinninguna fyrir landi sínu og sérkennum þess. Hann gerði sér skýra grein fyrir tækifærum Íslands en einnig tákumörkunum þess. Það voru áreiðanlega þessir eiginleikar, sem gerðu það að verkum, að hann hét völdum lengur en nokkur annar forsetið fyrir efnahagslegum áföllum. Hann trausta og reynda forysta Bjarna Benediktssonar réð úrslitum um, að afleiðingar þessara áfalla urðu ekki einn verri en rauv varð á. Sæti hans verður vandfyllt. Það er erfitt fyrir hina mörgu vimi Bjarna á Norðurlöndum að hugsa til þess að fá ekki oftart tækifæri til að hitta þennan rólynda og traustvekjandi mann og hlýða á skynsamlegar og athyglisverðar samræður hans og með sama hætti er erfitt að hugsa til þess að hin bjarta og glaðværa eiginkoma hans, Sigriður, en horfin á braut.“

A forsyðu Dagens Nyheter er grein eftir afstörlitstjóra blaðsins, Olof Lagercrantz, sem dvelst á Íslandi um þessar mundir Hann segir meðal annars: „Dauði með þessum hætti er í stíl íslenzkrans sögu og ljóða. Margir hafa látið lifið undir gloandi hraunstraumum. Í hinnum mestu íslenzkra sagni, sögunni um Njál, farast Njáll og húsfreyja hans í eldi — af óvina völdum, en vissulega var það slysni — og lítið barnabarn ferst einnig með þeim. Njáll er hinna gögugasti af heitum sagnanna, alltaf með góð ráð á reiðum höndum og friðarins maður, stjórnvitriður.“

Framhald á bls. 21

að vera við afhjúpun stytta Ingólfss Arnarsonar fyrsta íslenzka landnámsmannsins í Rivedal. Meðan á Noregsdöldinni stóð hét hann fróðlegt erindi í Háskólanum í Oslo um „hina norsku arfleif Íslands“.

SVÍPJÓÐ

Svenska Dagbladet birti sérstaka forystugrein sl. laugardag vegna fráfalls Bjarna Benediktssonar. Þar sagði m.a.: „Með hinum sorglega fráfalli Bjarna Benediktssonar, forsetaráðherra, sl. 1. mmludagskvöld, hefur ekki aðeins Ísland, heldur einnig aðrar norrænar þjóðir, orðið fyrir miklum missi. Hann varð forsetaráðherra Íslands 1963 og var jafnan síðan áhrifa ríkjur og árangursríkjur leiðtogi hinnar óvenjulegu samsteypusjórnar Sjálfstæðisflokkins og Alþýðuflokkins. . . . Forseti ráðherratið hans mótaðist af hraðsara þróun og framförum. Hinn fallni forsetaráðherra átti mikinn þátt í henni. Það

í sama tölublaði af Svenska Dagbladet ritar Gustaf Petréen minningarorð um Bjarna Benediktsson og segir m.a.: „Það áfall, sem vinir Bjarna og fjöldi skylda hans hafa orðið fyrir er

Han førte Island nærmere Europa

